

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
KATEDRA MARKETINGU A OBCHODU

Analýza komunikačních stylů vybraných českých politiků

Analysis of Communicative Styles of Selected Czech
Politicians

Student: Lukáš Skulina

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jana Gibarti, Ph.D.

Ostrava, 2019

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra marketingu a obchodu

Zadání bakalářské práce

Student:

Lukáš Skulina

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

7202R020 Ekonomická žurnalistika

Téma:

Analýza komunikačních stylů vybraných českých politiků
Analysis of Communicative Styles of Selected Czech Politicians

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretická východiska sociální komunikace
 3. Charakteristika komunikačních stylů
 4. Metodika shromažďování dat
 5. Analýza výsledků výzkumu
 6. Využití řešené problematiky v žurnalistice
 7. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

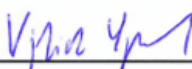
- JANOUSEK, Jaromír. *Verbální komunikace a lidská psychika*. Praha: Grada, 2007. 169 s. ISBN 978-80-247-1594-0.
MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. 2. vyd. Praha: Grada, 2010. 325 s. ISBN 978-80-247-2339-6.
SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií*. Praha: Grada, 2015. 539 s. ISBN 978-80-247-2339-6.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jana Gibarti, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2018

Datum odevzdání: 10.05.2019

doc. Ing. Vojtěch Spáčil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracoval samostatně a veškerou použitou literaturu uvedl v seznamu literatury.“

V Ostravě dne

10.5.2019

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Lukáš Skulina', written over a dotted line.

Lukáš Skulina

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval své vedoucí, paní Ing. Janě Gibarti, Ph.D, za vstřícný přístup a konstruktivní kritiku při vedení této bakalářské práce. Dále také své rodině za podporu během celého studia.

Obsah

1	Úvod	5
2	Teoretická východiska komunikace	7
2.1	Komunikace.....	7
2.1.1	Komunikační model	8
2.2	Verbální komunikace.....	10
2.3	Neverbální komunikace	13
2.4	Politická komunikace	16
2.5	Funkce komunikace	19
3	Komunikační styly	21
3.1	Analytický komunikační styl.....	21
3.2	Řídící komunikační styl.....	22
3.3	Přátelský komunikační styl.....	22
3.4	Expresivní komunikační styl	23
3.5	Konvenční komunikační styl	24
3.6	Konverzační komunikační styl	25
3.7	Operativní komunikační styl	25
3.8	Intimní komunikační styl.....	26
3.9	Asertivní komunikační styl.....	26
3.10	Pasivně manipulativní komunikační styl	27
3.11	Agresivní komunikační styl.....	27
3.12	Souhrn komunikačních stylů	29
4	Metodika sběru dat	30
4.1	Přípravná fáze	30
4.1.1	Definování cíle výzkumu	30
4.1.2	Definování hypotéz výzkumu	30
4.1.3	Časový harmonogram analýzy	31

4.1.4	Zdroje dat	31
4.2	Realizační fáze.....	31
4.2.1	Pozorování.....	31
5	Analýza komunikačních stylů vybraných českých politiků	33
5.1	Jakub Michálek a Jaroslav Faltýnek	34
5.2	Tomio Okamura a Dominik Feri	35
5.3	Petr Fiala a Jan Hamáček.....	38
5.4	Andrej Babiš a Ivan Bartoš.....	39
5.5	Vojtěch Filip a Pavel Bělobrádek	42
5.6	Alena Schillerová a Miroslav Kalousek	45
5.7	Jana Valachová a Alexandra Udženija	47
5.8	Dílčí shrnutí	49
5.9	Vyhodnocení metody pozorování.....	51
6	Využití řešené problematiky v žurnalistice	53
6.1	Úvodní článek.....	53
6.2	Interview	56
6.3	Anketa.....	59
6.4	Recenze.....	61
7	Závěr	62
	Seznam použité literatury.....	64
	Seznam tabulek, grafů a obrázků:	66
	Prohlášení o použití výsledků bakalářské práce.....	67

1 Úvod

O významu politiky na působení každého člověka není pochyb. Lidé si své politické zástupce volí v řádných volbách, od těch zvolených pak očekávají fungování státu ve formě plnění své přislíbené volební agendy. Každý politik se proto, aby byl zvolen, musí na veřejnosti prezentovat v tom nejlepším světle.

Klíčové je pro ně, jakým stylem s veřejností komunikují nebo na jaké úrovni je jich samotná sebe prezentace ve vztahu k představeným bodům programu. Mnozí si důležitost své komunikace uvědomují, a proto podle toho s divákem, posluchačem nebo čtenářem nepřímo manipulují. Apelují na jejich podvědomí skrze naučené modely chování pro příslušné situace a dotazy.

Cílem bakalářské práce je analyzovat komunikační styly vybraných českých politiků. Bude zkoumaná jejich řeč těla, jazyková rovina a celkový vjem. Pro potřeby analýzy se bude vycházet z teoretických aspektů bakalářské práce. Zvolené politické osobnosti byly vybrány na základě autorova subjektivního názoru, který spočívá v nejvýraznějších politických aktérech Poslanecké sněmovny parlamentu České republiky v roce 2018 a první třetiny roku 2019.

Tato bakalářská práce je strukturována do sedmi kapitol. První kapitolou je úvod, který nastiňuje náhled do problematiky komunikace politiků a poslední kapitolou je závěr, ve kterém je provedeno zhodnocení práce jako celku. Po úvodu následuje druhá kapitola, kde bude blíže definovaná samotná komunikace. Dalším vysvětleným pojmem bude dělení komunikace na verbální a neverbální, společně s funkcemi a politickou komunikací.

Třetí kapitola je věnována komunikačním stylům, těch bude vymezeno rovnou dvanáct. Jednotlivé styly budou následně pro účely analýzy popsány podrobně a s příslušnou charakteristikou. Jedná se o styl analytický, řídicí, přátelský, expresivní, konvenční, konverzační, operativní, intimní, asertivní, pasivně manipulativní a agresivní. Závěrečnou částí třetí kapitoly tvoří souhrn komunikačních stylů ve formě tabulky, kde jsou jednotlivým stylům přiřazena klíčová slova.

Metodikou sběru dat se zabývá kapitola čtvrtá, ta je rozdělena do dvou částí. První je přípravná fáze, ta se zaměřuje na cíl práce, časový harmonogram, zdroje dat a definování hypotéz výzkumu, kterou budou páté kapitoly potvrzeny nebo vyvráceny. Hypotézy budou stanoveny ve znění „H1: *Politici během svého projevu používají prvky agresivního komunikačního stylu*“, „H2: *Více než 70 % politiků se během své řeči nebo při reakci oponenta usmívá*“, „H3: *Mezi komunikační styly ve většině případů mezi politiky patří analytický*“, „H4: *Alespoň 60 % respektuje pravidla asertivního chování*“, „H5: *Svou komunikaci politici*

prokládají neverbální komunikací, především gestikou“ a „H6: Politici se neprezentují jedním komunikačním stylem“. Druhou částí je realizační fáze, v té budou popsány zkoumané kategorie.

Pátá kapitola je věnovaná už samotné analýze politických zástupců. Pro usnadnění hodnocení bude na úvod kapitoly vytvořena tabulka, ve které budou přiřazeny zkoumaným komunikačním stylům heslovité definice, ty pak poslouží jako podklad pro samotnou analýzu. Součástí páté kapitoly budou také autorovy přepisy audiovizuálních ukázek. Na závěr je pak dílčí shrnutí s celkovou četností vypořizovaných komunikačních stylů a vyhodnocení metody pozorování, kde bude prostor pro vyvrácení nebo potvrzení stanovených hypotéz.

Předposlední kapitola tvoří žurnalistickou část, ta se bude skládat z úvodního článku, interview, ankety a recenze.

2 Teoretická východiska komunikace

Základem této práce je analýza komunikačních stylů vybraných českých politiků, a to včetně jejich verbální a neverbální komunikace. Pro tyto účely je v této kapitole nutné vymezit komunikaci samotnou, mimo jiné také její funkce, komunikační styly, navázat na komunikaci politickou a již zmíněné dělení na komunikaci verbální a neverbální.

2.1 Komunikace

Definicí komunikace se rozumí celá řada věcí. Samotné slovo pochází z latiny a znamená spojovat, s někým se radit a dorozumívat. Komunikace patří mezi nejdůležitější formu sociálního styku a potřeba samotné komunikace se řadí mezi nejdůležitější potřeby života.¹ Charakterizujeme ji jako proces výměny informací ve formě verbální, tzn. mluvené a neverbální, která spočívá v mimoslovní komunikaci, jako je řeč těla.² Americký psycholog Paul Watzlawick v jednom ze svých základních komunikačních axiomů uvádí, že nelze nekomunikovat a každé chování má určitý charakter sdělení. Druzí lidé na komunikaci zase nemohou neodpovídat, to znamená, že také sami komunikují.³ Jako příklad takového jednání uvádí Milan Mikulaščík (2003: 19) situaci, kdy je někdo s někým ve sporu a rozhodne se jej ignorovat. Dotyčný si myslí, že s ním nekomunikuje, v principiálním významu je toto jednání stále komunikací.

Komunikace je tedy reciproční sdělování informace mezi komunikátorem, jinými slovy odesílatelem nebo sdělujícím a komunikantem (příjemcem a vnímajícím). Tyto role se pak v procesu komunikace mezi jednotlivci mění, to má za následek změnu verbálního a neverbálního chování. Znalostí jednotlivých rolí může jedinec předejít komunikačním chybám. Zároveň je role ovlivněna také prostředím, ve kterém se komunikace odehrává. Důležité je být si vědom, že každá role vyžaduje své specifické chování, podstatné je nadále rozpoznání hodnoty chování. Samotná informace se pak přenáší prostřednictvím komunikačního kanálu.⁴

¹ MIKULÁŠTÍK, Milan. Komunikační dovednosti v praxi. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0650-4, s.16

² VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.22

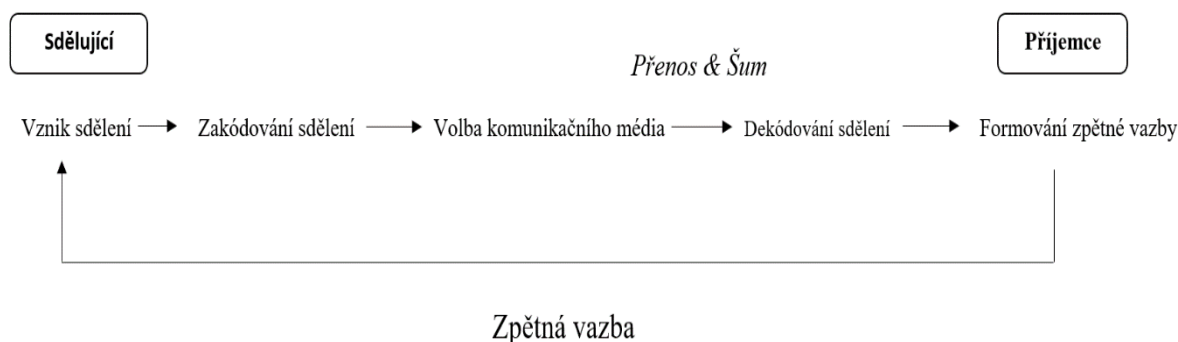
³ WATZLAWICK, Paul. *Pragmatika lidské komunikace: Interakční vzorce, patologie, paradoxy*. Praha: Newton Books, 2011. ISBN 978-80-87325-00-1.

⁴ SCHNEIDEROVÁ, Anna a Marek SCHNEIDER. Komunikační dovednosti: učební text pro distanční studium. Vyd. 2., upr. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. Studijní texty (Ostravská univerzita). ISBN 978-80-7368-268-2

2.1.1 Komunikační model

Přenos zprávy (viz *Obr. 2.1*) je možno znázornit prostřednictvím obecného modelu, který znázorňuje komunikační proces od odesílatele k příjemci v podobě signálu (verbálního, neverbálního), který po zakódování prochází komunikačním kanálem. Ten je cestou k příjemci spojen příslušným šumem, příjemce jej následně dekóduje a formou odezvy posílá zpětnou vazbu.

Obrázek 2.1 Schéma komunikačního modelu

Zdroj: Vymětal, 2008, s. 30

Fáze dekódování je velmi důležitá, neboť až správným dekódováním, ze kterého příjemce získá stejnou informaci, kterou sdělovající zamýšlel při jejím zakódování, je komunikační proces považován za úspěšný. Zakódování by mělo především v sobě nést správné, stručné a zřetelné sdělení. Je nutné taky mít na vědomí několik proměnných. Ty se skládají z uvědomění, kdo je cílovým objektem sdělení a za jaké situace proces probíhá. Podstatné je také zohlednit počet účastníků a jejich aspekty zahrnující sociální a věkové složení, jejich vztahy, prostředí a čas, ve kterých se komunikace odehrává. Odesílatel musí proto vykazovat jistou míru empatie, jenž mu umožní se vcítit do role adresáta a predikovat tak potenciální možnost dekódování příjemcem. Obecně platí přímá úměra, kdy čím větší je rozdíl mezi vzděláním a zkušenostmi odesílatele a příjemce, tím je potřeba vyvinout větší úsilí v hledání společného konsenzu pro porozumění obou stran v komunikačním procesu.⁵

Jakmile je sdělení vhodně zakódováno, následuje zvolení příhodného komunikačního kanálu (médiu), prostřednictvím kterého budeme informaci sdílet k adresátovi. Komunikačním médiem se tedy rozumí jednak věci technického charakteru, jako je například sdělení pomocí telefonu a faxu. Dále obecné využití informačních a komunikačních technologií, tzn. e-mail,

⁵ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.31

chat, televize, rozhlas, video apod. Stejně tak sdělení pomocí lidského kontaktu, jako je sdělení z očí do očí, rozhovor, prohlášení nebo sdělení na poradách.⁶

Komunikace se bohužel ve spoustě případů neobejde bez překážek ve formě komunikačního šumu. Ten v sobě nese cokoliv, co komunikační proces doprovází, má na něj vliv a dokáže jej narušit, případně zkreslit. Informace se pak může setkat se špatným příjemcovým pochopením a výkladem. Z hlediska typologie šum dělíme na fyzický, kde figuruje jakýkoliv hluk z fyzicky hmatatelného zdroje, jako je projíždějící auto, hluk počítače nebo spadlé vlasy v obličejí. Další kategorií jsou aspekty fyziologické neboli ty, jejichž zdrojem je samotný člověk. Zde například řadíme poruchy vybraných základních smyslů – zrak, řeč nebo sluch. Jedním z typů šumu je také psychologický, kdy příjemce/odesílatele ovlivňují emoce, případně mylné představy, předpojatost, sebestřednost apod. Rozdíly mohou být rovněž sémantické, ty spočívají například v používání nářečí, slangu, odlišné terminologie a v neposlední řadě jazyka.⁷

Neméně důležitou částí je zpětná vazba. Ta totiž tvoří kolikrát důvod, proč odesílatel informaci (v tomto případě záměrně) v prvopočátku vypustil – aby dostal odpověď v podobně zpětné vazby. Zpětná vazba se může profilovat jako poznávací, podpůrná, inspirující, ale také provokující. Je důležitá v informování odesílatele o tom, zda adresát sdělení porozuměl a ten může pak reagovat náležitým způsobem.⁸

⁶ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.33

⁷ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.34

⁸ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.35

2.2 Verbální komunikace

Verbální komunikací se v obecné rovině rozumí především komunikace za pomoci slov, realizovanou prostřednictvím jazyka. V širším pojetí do ní můžeme verbální komunikaci dále specifikovat na přímou a zprostředkovanou, živou a reprodukovanou, psanou nebo mluvenou. Důležitá je zejména ta poslední zmiňovaná, komunikace mluvená neboli ústní. Pokud pomineme akustický záznam, její největší výhodou je možnost okamžitého reagování ve formě zpětné vazby, přizpůsobivost komunikace, rozpoznání emočních signálů a prvků ve formě neverbální komunikace, o které se zmíním v následující kapitole.⁹

Jako jednu z nevýhod mluvené komunikace vidí Vymětal časovou náročnost, ta už však v digitálním světě není na místě. Podstatnější nevýhodou se jeví vliv komunikačního šumu a bariér, v případě komunikace zprostředkované je to pak deformace samotného ústního sdělení.¹⁰

Verbální komunikace je nezbytnou součástí celospolečenského soužití, je nepostradatelným předpokladem myšlení, její význam ji nelze upřít. Je potřeba si ale uvědomit, že stejně jako v mnoha případech, jedno neexistuje bez druhého a ani u verbální komunikace tomu není jinak. Sama se neobejde bez jejího protipólu, komunikace neverbální.¹¹ Nepostradatelným faktorem jsou však slova, která používáme, v úzké souvislosti s tím, o čem hovoříme. Vhodnou volbou slov ovlivňujeme naše a partnerovo myšlení, jednání, vzájemné pochopení a kompletní náladu obsaženou v komunikaci, včetně výsledků plynoucích z ní samotné. Nevhodně zvolená slova ve většině případů brzdí komunikaci, mohou být strůjcem negativního dopadu na okolí a způsobují nepřesnosti v porozumění a výkladu informace. Jako příklad takové záměny významu uvádí Vymětal pracovat „pro někoho“ a pracovat „s někým“. V tomto případě se setkáváme se dvěma zcela odlišnými významy. První znázorňuje pracovní právní vztah nadřízeného a podřízeného. Druhý označuje partnerský vztah.¹²

Porozumění sdělení spočívá také v konkrétnosti mluvčího, protože aby posluchač mohl lépe porozumět jeho úmyslu, musí mít na mysli něco specifického. Platí totiž vztah čím obecnější rámec sdělení, tím jsou slova a sdělení samotné nejasné a zamlžené. Porozumění je důležité, neboť tvoří gros pochopení významu a jedná se dvoustranný proces. Mluvčí nese

⁹ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.112

¹⁰ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.112

¹¹ MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0650-4. s.113

¹² VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.112

zodpovědnost za jasné a zřetelné sdělení a posluchač za co nejpřesnější pochopení toho, co mluvčí sděluje.¹³

Každý člověk má jiné rysy osobnosti, proto je třeba zohledňovat i jejich specifikace. Jedním z takových osobnostních rysů je introvert, ti se snaží mluvit málo, pokud mluví, tak potichu, nedávají znát své emoce a mluvení na veřejnosti se vyhýbají. Opakem tohoto chování je extrovert, ten většinou řekne vše, co má na srdci. Dalším charakteristickým rysem osobnosti je egoista, v konverzaci mluví neustále o sobě a o svých činech. Člověk, který tvrdě prosazuje své myšlenky, názory a nepřipouští diskuzi. Protikladem je člověk submisivní, poddávající se. Podstatným rysem osobnosti je liberál neboli člověk nestranný.¹⁴

Verbální komunikací se také zabývají některé vědní obory. Jedním z nich je paralingvistika, ta se zabývá zkoumáním doprovodných faktorů mluvené komunikace, které z obou stran značně ovlivňují význam komunikování. Ve spoustě případů se jedná o jevy, které formují samotnou osobnost hovořícího. Kvalitní řečník se pozná právě podle své práce s paralingvistickými prvky. Například intenzita projevu je klíčová v tom, zda je projev pro posluchače příjemný a naopak. Je výpovědí o zaujatosti mluvčího, slouží také k přilákání pozornosti nekoncentrovaného posluchače. Nevýrazná řeč je spojována s plachostí nebo ostychem. Nicméně i důrazná řeč může být prokládána tichými částmi, což poslouží jako poutač pro již zmíněné nekoncentrované posluchače. Hlasitá řeč je oproti tiché znakem sebevědomí, stejně tak jako špatné sebekontroly. Zatímco hlasitost může člověk ovlivnit a pracovat s ní, výška a zabarvení hlasu je individuální. Podle Mikulášťíka je hlubší hlas vnímán důvěryhodněji, zatímco výše postavený hlas může působit jako známka slabosti, popřípadě znervózňovat.¹⁵

Vnímání sdělení a jeho srozumitelnost, ovlivňuje také rychlost projevu. Jestliže řečník „spěchá“, jeho publikum se rychle unaví a ztratí pozornost. Kvapivé tempo je příznačné pro impulzivní mluvčí s temperamentem. Je ale třeba zmínit, že se může taky vyznačovat jako záchranný plán v případě nervozity. Pomalá rychlost je specifická pro osobnost seriózní a vyrovnanou, nicméně také váhavou. Ideálním doporučením je proto významné a důležité informace sdělovat pomaleji, leč důrazně.¹⁶

Rychlost projevu jde ruku v ruce s plynulostí a pomlkami. Neúmyslné pomlky značí bezradnost, váhání, nejistotu, rozpaky, hledání správného výrazu, ale také uraženost nebo

¹³ MIKULÁŠTÍK, Milan. Komunikační dovednosti v praxi. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0650-4. s.115

¹⁴ tamtéž

¹⁵ MIKULÁŠTÍK, Milan. Komunikační dovednosti v praxi. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0650-4. s.120

¹⁶ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.117

pohrdání. Úmyslné pomlky slouží naopak k podtržení náležitosti komunikace. Můžu znamenat prostor pro přemýšlení, stejně tak výzvu a očekávání. Mezery v řeči bývají často vyplňovány slovní vatou. Jedná se o označení pro slova, která mnoho lidí nevědomky používá právě pro vyplnění pauzy, či pomlky. Slovní vata je specifická pro vypjaté situace, ve kterých je zužován trémou. Také při hledání vhodného slova.¹⁷ Slovní vata má nejčastěji formu parazitních slov typu: *teda, že, abych tak řekl, to, jako, prostě, jaksi*. Nebo také formu hezitačních zvuků: *eee, hm, ehm*.¹⁸ Ani čistě plynulý projev není tou nejlepší variantou na to, jak zaujmout. Ten totiž nepůsobí příliš dobře a posluchač s největší pravděpodobností ztratí koncentraci. Proto jak už bylo zmíněno, nejlepší variantou je střídání rychlosti tempa řeči s patřičným důrazem na klíčová slova.¹⁹

Verbální komunikace se neobejde bez chyb v projevu. Ty mohou mít formu artikulační, nesprávné výslovnosti písmen, koktání, polykání koncovek, zadržávání apod. Vadou vnímáme také zabíhavé myšlení, ve kterém se mluvčí zpočátku věnuje například politické korektnosti, ale během chvilky přejde k chování divokých zvířat. Obvyklou chybou je opomenutí, kdy mluvčí na úvod řekne, že se dané téma týká třech faktorů, ale zmíní pouze dva a poslední zcela ignoruje. Podle Vymětala (2008) největším paralingvistickým nedostatkem vnímaným posluchači je ne sebevědomý projev, špatná výslovnost, příliš rychlá řeč, chabá slovní zásoba a skomírající verbální projev.²⁰

¹⁷ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.118

¹⁸ KRČMOVÁ, Marie. Hezitační zvuk. CzechEncy: nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/HEZITA%C4%8CN%C3%8D%20ZVUK>

¹⁹ MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0650-4. s.122

²⁰ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.118

2.3 Neverbální komunikace

Jedná se o formu komunikace, která nevyužívá slova, nýbrž samotné tělo a jeho řeč. Jedná se tedy o získávání informací z pohybů těla. Zprávy neverbálního charakteru nám poskytují hodně informací o tom, co nemusí být úplně tak zřejmé z komunikace verbální. Přenos informací se skrývá i za takovými okolnostmi mluvčího, jako je jeho celkový vizuální vzhled, myšleno oblečením, vůní apod. V přeneseném slova smyslu můžeme tedy říct, že člověk mluví i tehdy, když mlčí. Mimoslovní komunikace mimo jiné pomáhá odhalit skutečné stanovisko a psychické rozpoložení v případě nacvičeného slovního spojení. Lze z ní získat informace, které nám mluvčí říct nechce, ať už záměrně či ne.²¹

Je ale potřeba si dávat pozor na riziko špatné interpretace informace. Tomu můžeme předejít v případě neunáhlení se závěry, protože různé signály se dají vysvětlit několika způsoby. Jistější s výkladem si můžeme být tehdy, když zohledníme oba signály, verbální i neverbální. K nesprávným závěrům můžeme sklouznout z přirozeného důvodu, protože naše vlastní zkušenost je reflexí k hodnocení chování protějšku.

Neverbální komunikace je převážně řečí těla, kterou můžeme rozdělit podle toho, které části se týká a která část těla informaci vyvolává. První z nich je **Kinezika**, ta spočívá v pohybu celého těla, odráží člověka a jeho psychický s fyzickým stavem, případně rozpoložení. Do kineziky zahrnujeme také způsob stání, ten může být například pevný, jistý, uvolněný, ale také neklidný, nedbalý nebo strnulý. Už díky tomuto rozdělení dokážeme s přihlédnutím ke verbální komunikaci odhadnout tělesný nebo duševní stav.²²

Dalším prvkem neverbální komunikace je **Gestika**, její základním prvkem jsou gesta, jedná se o pohyb jakékoli části těla, převážně jsou ale gesta realizovány rukama. Gesta slouží k doplnění verbálního sdělení, zejména pak při popisu tvoří složku, která příjemci pomůže lépe pochopit předávanou informaci. Gestika nám pomáhá poodhalit například osobností kvality člověka – jeho otevřenost, upřímnost, agresivitu, ale také lži, pochyby, vyjadřuje stav zájmu, připravenosti či pozornosti. Ve vztahu k partnerovi nás může poukázat na jeho bariéry a vymezení.²³

²¹ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.53-54

²² MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0650-4. s.124

²³ SCHNEIDEROVÁ, Anna a Marek SCHNEIDER. *Komunikační dovednosti: učební text pro distanční studium*. Vyd. 2., upr. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. Studijní texty (Ostravská univerzita). ISBN 978-80-7368-268-2. s.22-23

Mimika má své pole působnosti v obličeji, vyjímaje očí. Člověk díky ní vyjadřuje dopad sdělení na jeho vnitřní stav. Naznačuje tím možný způsob přijetí informace posluchačem. Jsme schopni až z dvaceti svalů v obličeji vyčíst elementární emoce člověka, jedná se o odraz toho, co člověk prožívá. Mezi nejvíce rozeznatelný mimický signál patří úsměv, který znázorňuje přátelskou atmosféru, opomíjí veškeré chyby, omyly, rozepře a vzájemné nepochopení. Jak ale píše ve své publikaci Mikuláščík (2003), mimika se nemusí zákonitě ztotožňovat s prožitkem, protože někdo se může usmívat i tehdy, kdy mu situace není příjemná, jako forma jisté provokace.²⁴

U mimiky opomenutý oční kontakt řadíme do **Viziky**. Patří mezi nejvíce odhalující a člověk tomuto komunikačnímu signálu přikládá zpravidla velký význam. Váha očního kontaktu popisuje taky vnímání lidí, kteří při absenci přímého očního kontaktu s protějškem, hodnotí jeho projev o 50 % hůře. Interpretace očního kontaktu závisí na proměnných, jako je například velikost zornic, kde rozšířené zornice značí vzrušení a zájem. Naopak jejich zúžení signalizuje hněv nebo nepřátelství. Dále doba očního kontaktu, sled pohledů, tzn. na koho se ve skupině podíváme nejdříve a na koho po něm, nebo frekvence mrkání, která by měla být přímo úměrná stoupající nervozitě, popřípadě úzkosti člověka.²⁵

Neverbální komunikace se neobejde bez dotyků, kterými se zabývá **Haptika**. U haptiky je třeba rozlišovat, jakých částí těla se dotékáme, jedná se například o společensko-zdvořilostní oblast (ruce a paže), oblast přátelskou (paže, ramena, vlasy, obličej) a oblast intimní (nevyhraněná). Jak už z názvu oblastí vyplývá, dotekem můžeme vyjadřovat naši náklonost k druhému člověku, a to pozitivní formou buďto pohlazením, poplácáním, objetím, ale také tou negativní formou. Zároveň je součástí etikety – podání ruky. Díky tomu jsme rovněž schopni rozpoznat charakter člověka, nebo alespoň jeho část. Určit jsme to schopni převážně podle síly a délky stisku. Podle společenské etiky ruku podává člověk s vyšším statutem, to může být náš šéf, ale taky starší člověk, popřípadě žena.²⁶

Mimoslovní komunikace funguje taky na principu vzdálenosti mezi jednotlivými komunikujícími. Odvíjí se od faktu, že člověk pro lepší pocit potřebuje, a v mnoha případech také vyžaduje, vzájemnou prostorovou distanci. Tento způsob komunikace nazýváme **Proxemika**. Proces této komunikace mnohdy záleží na osobnosti jedince. Například

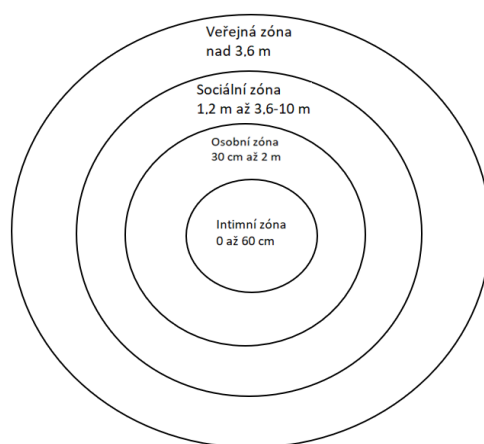
²⁴ MIKULÁŠČÍK, Milan. Komunikační dovednosti v praxi. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0650-4. s.126

²⁵ SCHNEIDEROVÁ, Anna a Marek SCHNEIDER. Komunikační dovednosti: učební text pro distanční studium. Vyd. 2., upr. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. Studijní texty (Ostravská univerzita). ISBN 978-80-7368-268-2. s.20

²⁶ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.66-68

extrovertovi nedělá problém udržovat kratší vzdálenost, kdežto introvertovi právě naopak. Záleží také na vzájemné sympatii a nenávisti, pozici nadřízeného a podřízeného, v neposlední řadě pak na odlišné kultuře. Proxemika se dá rozčlenit do čtyř zón, jak je patrné z níže uvedeného obrázku (viz *Obr. 2.2*). Zóně s nejkratší vzdáleností říkáme intimní a její vzdálenost se pohybuje od samotného dotyku až do vzdálenosti mezi třiceti a šedesáti centimetry. Do intimní zóny člověk jen tak druhého člověka nepustí, může totiž vzbuzovat negativní pocity. Zóna vymezená vzdáleností od šedesáti centimetrů až do dvou metrů se nazývá osobní. Je typická jak pro osobní, tak pro pracovní jednání. Společenská nebo skupinová zóna je vymezena třemi až deseti metry. Obvykle se s ní setkáváme při obchodním jednání, služební styku. Poslední distancí je veřejná zóna, vzdálenostně nad tři metry. Zde se lidé většinou neznají a nepoznání mohou i zůstat. Může se jednat například o kázání kněze v kostele, nebo výklad na akademické půdě.²⁷

Obrázek 2.2 Schéma proxemických vzdáleností

Zdroj: Vymětal (2008), s. 68-69

Jako poslední součást řeči těla si vymežíme **Posturologii**. Zabývá se veškerými aspekty držení těla, tzn. jeho napětí, uvolnění, polohou, náklony, natočením apod. Už samotné držení hlavy má svou vypovídací hodnotu, může být přirozené, ale taky arogantní. Držení těla zase rovné, shrbené nebo ochablé. Samotný postoj pak pevný, jistý, neklidný, houpavý nebo uvolněný. Tyto popisy signálů mají i své vysvětlení, například vzpřímený postoj rezonuje hrdost a sebejistotu, naopak shrbený zase pesimismus a beznaděj. Tělo zakloněné dozadu signalizuje odmítavost. Nejistotu zase postoj s váhou přenesenou na jednu končetinu.²⁸

²⁷ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.68-69

²⁸ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s.70

2.4 Politická komunikace

Profesor žurnalistiky Michael Schudson definoval politickou komunikaci jako libovolný přenos informací, které mají mít dopad na distribuci a použití moci ve společnosti. Dalo by se říct, že moc hraje pro mnohé politiky prim, proto se nedá od spojení s politickou komunikací oddělit. Svou moc politici ve dvacátém prvním století získávají především prostřednictvím online médií, konkrétně v největším zastoupení skrze sociální síť Facebook, celkově pak internet. Sociální média totiž umožňují vybírat si ty informace, které lidé dostávat chtějí. Internet tedy společně se sociálními sítěmi představuje jednoduché získávání informací, skrze selekci zpráv, které jsou pro daného člověka relevantní. Kromě toho jednou z dalších funkcí nových médií (internet) je, že dávají prostor těm, jejichž názory nejsou ve společnosti tak zastoupeny. Umožní tedy prezentaci ne úplně ve veřejném sektoru viditelným skupinám. Mezi politiky hojně využívané přednosti nových médií, které je činí tak atraktivní, patří zejména interaktivnost a personalizace, jakožto zájmu o jedince z pohledu osoby politika, jeho sebe prezentaci v rámci přiblížení se k potenciálnímu voličovi.²⁹

Jestli někdo z řad českých politiků ovládá personalizaci v rámci komunikace na sociálních sítích dobře, bude to předseda vlády České republiky Andrej Babiš. Tohle napsal na svém profilu na Facebooku:

„Čau lidi, konečně pár dní volna! Včera jsem pro vás ťukal do iPadu hlášení. Tu hlavní věc jste viděli v Blesku. Utrpení pejsků v množárnách definitivně skončí! Psal jsem vám minulý týden, že s tím pohneme. Hned potom jsem seděl s ministrem zemědělství Miroslavem Tomanem a chystáme novelu zákona proti týrání zvířat. Platnou nejpozději od začátku příštího roku...“³⁰

Je potřeba dodat, že statusy na Facebooku si předseda vlády nepíše sám, ale stojí za nimi jeho rozsáhlý PR (public relations) tým³¹. Andrej Babiš z hnutí ANO se v tomto konkrétním statusu zaměřuje na novelu zákona o týrání zvířat. Tvrdí, že se setkal s ministrem zemědělství, kde měli tuto novelu projednat a nachystat. Zároveň z jednotlivých částí statusu Babiše lze upozorovat, že se staví do role toho, kdo týraná zvířata má pomocí chystané novely zachránit a

²⁹ MACKOVÁ, Alena. Nová média v politické komunikaci. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2017. ISBN 978-80-210-8745-3.

³⁰ BABIŠ, Andrej. Novela zákona pro týrání zvířat. In: Facebook [online]. Facebook, 2019, 10. únor [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.facebook.com/AndrejBabis/posts/1452138028256170?__tn__=K-R

³¹ Globe24.cz. Babiš neumí psát na počítači, statusy za něj píše Prchal, řekla mluvčí ANO v hádce s oponentem. Zdroj: <https://globe24.cz/domov/38105-babis-neumi-psat-na-pocitaci-statusy-za-nej-pise-prchal-rekla-mluvci-ano-v-hadce-s-oponentem>. Globe24.cz [online]. Praha: INCORP, 2017, 20. srpna [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://globe24.cz>

cílí tím nepochybně na voliče z řad ochránců zvířat, ale taky kohokoliv, komu není život zvířat lhostejný. Jenomže tato novela je už od minulého roku v poslanecké sněmovně nachystaná opoziční stranou TOP09 a hnutí ANO pro zákon nehlasovalo, byť v její prospěch hlasoval ministr pro životní prostředí Richard Brabec a bývalá ministryně obrany Karla Šlechtová, oba z hnutí ANO.³²

Ke komu nejvíce politici promlouvají se nazývá masa. Původně toto označení bylo myšleno hanlivě pro nevzdělaný, omezený nebo iracionálně smýšlející lid. Masa ale také znázorňovala sílu a solidaritu obyčejných lidí, kteří se seskupili za účelem čelit útlaku. Přesto je masou rozuměno něco negativního. Znázorňuje totiž dojem beztvarého seskupení jednotlivců s absencí osobnostních rysů. Pokud bychom chtěli dojít k něčemu celistvějšímu, můžeme prostředky masy (a ji samotnou) vnímat jako něco určené široké veřejnosti. Dalším poznávací znamením je tendence se shlukovat kolem určitého tématu, které může a nemusí hýbat veřejným děním a následně zastávat nějaký názor až k dosažení politické změny. V tomto potenciálním publiku je jako v každém obsažen vztah příjemce a odesílatele. U masové komunikace je ale většinou v roli odesílatele profesionální komunikátor (pro účely této práce to budou politici, popřípadě novináři), příznačný větší odborností, věhlasem a přesvědčivou rétorikou.

Tento vztah je doprovázen vzájemnou neznalostí. Problémem masy lidí je absence organizovanosti za účelem společného jednání, pro uskutečnění výše zmíněné politické změny. Sama nevyvíjí většinou žádnou činnost, právě proto představuje ideální prostředek pro získání moci a ovlivňování.³³ Nejsnadnější metodou, jak ovlivnit nejenom masovou společnost, ale veřejnost obecně je tzv. agenda setting a agenda cutting, v překladu **nastolování agendy**.

Tato teorie spočívá ve vztahu masových médií na publikum a říká, že média přímo neovlivňují názory lidí, ale hrají významnou roli při nastolování témat, o kterých se bude mluvit, jaká budou považovat za důležitá a o kterých budou přemýšlet. U médií soukromého vlastnictví je tendence věnování pozornosti politickým tématům v rozdílném rozsahu, v rozdílných žánrech, na preferovaných (titulní strana, dvojstrana) či zastrčených plochách a graficky nápadně (velký titulek) nebo nevýrazně. Nepříjemná témata, která by mohla, jakkoliv poškodit spřízněného politika s vlastníkem média publikují zřídka, většinou vůbec. Vychází tak

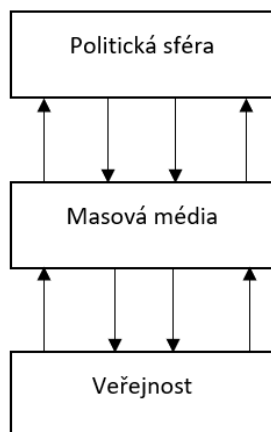
³² ŠUSTR, Ladislav. Nové štěně a politika. Babiš se vrhl na zákon o týrání zvířat, novelu TOP 09 však hnutí ANO blokuje. Echo24 [online]. Praha: Echo Media, 2018, 12. února [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SpnBi/nove-stene-a-politika-babis-se-vrhl-na-zakon-o-tyrani-zvirat-novelu-top-09-vsak-hnuti-ano-blokuje>

³³ MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.s.65-68

z hesla: co nebylo v novinách, jako by se nestalo. Agendu setting & cutting realizují především reportéři, redaktoři, editoři a mimo jiné vydavatelé společně se zadavateli reklamy.³⁴

Politici nebo jejich mluvčí uskutečňují svou komunikaci primárně v tisku, nicméně stále častěji na sociálních sítích. Jejichž prostřednictvím se snadněji informujeme, domlouváme, přesvědčujeme. Sociální sítě lze využít k posilování politické participace, k aktivizaci stoupenců a k přiblížení se odlišnému typu voliče.³⁵

Obrázek 2.3 Zjednodušený model politické komunikace v masových médiích

Zdroj: vlastní zpracování, 2019.

Na závěr kapitoly o politické komunikaci výše uvedené zjednodušené schéma politické komunikace, realizované masovými médii. Politické komunikaci se v tomto modelu rozumí komunikační prostor mezi politickou oblastí a veřejností. Masová média zde představují jakési nestranné prostředí, které umožňuje výměnu informací mezi těmito složkami.³⁶

³⁴ Metody a prostředky přesvědčování v masových médiích: sborník textů z mezinárodní vědecké konference: Ostrava 13.-15.9.2005: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-101-3. s. 22-24

³⁵ JELÍNEK, Lukáš. POLITIKA: Sociální sítě. Neviditelný pes [online]. Praha: Mafra, 2017 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/politika-socialni-site-07n-p_politika.aspx?c=A170926_213058_p_politika_wag

³⁶ MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

2.5 Funkce komunikace

Cíle spjaté s komunikací jsou různé, v návaznosti na cíle jsou pak i různé funkce komunikace. Jestliže se totiž rozhodneme ke komunikaci, sledujeme s tím většinou nějaký svůj úmysl, svůj cíl. Komunikace tedy plní svou funkci.

Jako první z jedenácti funkcí definuje Milan Mikulaščík (2003: 21) funkci **informativní**, od slova informovat, tedy předávat informace jedné či více osobám. Tato funkce je specifická v tom, že často nečekáme na zpětnou vazbu a informaci jenom předáváme. V reálném prostředí to může být monolog na firemní akci, prohlášení k určité situaci nebo nám kamarád řekne o své služební cestě.³⁷

Velmi totožnou s předešlou funkcí, je funkce **instruktivní**. Jedná se převážně o stejný rámec, nicméně odlišný v přídatku vysvětlení popisu, významu, postupu nebo návodu na uskutečnění určité činnosti. Zde je zpětná vazba velmi důležitá, protože jen tak se můžeme přesvědčit, jestli příjemce instrukcí správně porozuměl a bude se podle nich řídit.

Jednat ve prospěch něčí osoby, změnit názor protistrany, argumentovat pro dobro určitého řešení, to vše patří do funkce **přesvědčovací**. Zde můžeme zahrnout například v politice tak hojně využívaný lobbying. Také tady je zpětná vazba velmi důležitá, protože pokud argumentujeme, chceme si být jistí, s jakým úspěchem se naše jednání setkalo. Odnoží funkce přesvědčovací je funkce **posilovací a motivující**. Jde totiž o posilování určitých pocitů sebevědomí, vlastní potřebnosti čili přesvědčování někoho o něčem.³⁸

Funkce **zábavná** má za úkol pobavit, rozptýlit posluchače a odvést jej od závažného tématu. Na chvíli rozptýlit mysl a snížit napětí. Jde taky o to vyplnit čas komunikováním, který vytváří pocit pohody a spokojenosti. Zpětnou vazbu zde očekáváme ve formě například ve formě smíchu, ale také mimiky a obecně gest.

Speciálně uplatňována zejména prostřednictvím určitých institucí je funkce **vzdělávací a výchovná**. Je specifická v tom smyslu, že v sobě zahrnuje předešlé funkce, to konkrétně informativní, instruktivní, ale také funkce další. Zahrnuje také dohled a kontrolu.

Komunikace se také odvíjí od společenské úrovně, v jakém segmentu se nacházíme a do jakého chceme patřit. Každá společenská vrstva má totiž odlišný způsob komunikace, není to stanoveno jenom rozdělením majetku, ale také společenským postavením, vzděláním, věkem a vyspělostí člověka. Funkce **socializační a společensky integrující** se reflektuje ve vytváření

³⁷ MIKULÁŠČÍK, Milan. Komunikační dovednosti v praxi. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0650-4. s.21

³⁸ tamtéž

vztahů mezi lidmi napříč tímto rozdělením. Spočívá v navazování kontaktů, posilování pocitu sounáležitosti a vzájemné závislosti.³⁹

Funkce **osobní identity** je považována za velmi důležitou ve vztahu člověka k sobě samému. Pomáhá nám utříbit si informace, uspořádat si své názory, postoje, formulovat si své cíle, které pomohou k následné seberealizaci a vývoji.

Jednou z dalších funkcí, které jsou úzce spjaty s první jmenovanou informativní, je funkce **poznávací**. Je do ní zakomponováno sdílení každodenních zážitků, vzpomínek a plánů. Znamená to, že prostřednictvím zkušeností jiných lidí dokážeme uchovat informace, které bychom sami nebyli schopni v takovém rozsahu prožít.

Ke snižování vnitřního napětí slouží funkce **svěřovací**. Mimo jiné také pomáhá překonávat těžkosti při svěřování se s důvěrnými informacemi. Většinou je spojena s očekáváním podpory a pomoci. Můžeme mít ale různou hloubku porozumění. Může jít o upřímnou pomoc, realizovanou empatickou snahou, nebo se může jednat o povrchový zájem, bez jakýchkoliv snah.

Poslední funkce je pro situace, kdy je člověk přehlcný různými relevantními informacemi a chce si popovídat o věcech neutrálních. Funkce **úniková** pomáhá od shonu a starostí ve formě odreagování se.⁴⁰

³⁹ MIKULÁŠTÍK, Milan. Komunikační dovednosti v praxi. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0650-4. s.21

⁴⁰ MIKULÁŠTÍK, Milan. Komunikační dovednosti v praxi. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0650-4. s.22

3 Komunikační styly

Tato kapitola bakalářské práce se věnuje komunikačním stylům, které jsou charakteristické pro jednotlivé politické zástupce. Následně tyto komunikační styly poslouží jako podklad pro analytickou část, kde jim bude věnována pozornost právě ve vztahu k vybraným politikům. Pro tyto účely je kapitola zaměřena na analytický, přátelský, řídicí a expresivní komunikační styl. Dále také na konvenční, konverzační, operativní a intimní. V neposlední řadě pak na asertivní, pasivně manipulativní a agresivní komunikační styl.

3.1 Analytický komunikační styl

Hlavní cílem je pro analytika správný výsledek a pečlivě odvedený výkon. Zakládá si na tom, aby byl úkol splněný v požadovaném termínu a aby z hlediska kvality a kvantity dosahoval požadovaných standardů. Nedělá rozdíly a forma je pro něj stejně důležitá jako obsah. Na základě toho je patrné, že u všeho přemýšlí. Díky své rozvážnosti nedělá ukvapené závěry a na jednání se vždy dobře připraví. Tím, že věci pečlivě promýšlí do nejmenšího detailu, může mu práce, a především rozhodnutí, trvat déle než ostatním.

Je dochvilný a dochvilnost vyžaduje i od svého nejširšího okolí. Zakládá si na dodržování času, který si na danou činnost vyhradil. Následně ho pak znervózní, pokud určitá událost začne o něco později, bere to totiž jako chybu a dokáže mu to znepríjemnit celý zážitek. Analytik se vyznačuje velkou mírou sebekontroly. Z věcí se raduje uvnitř sebe, své emoce si nechává totiž pro sebe a do jisté míry s nimi neumí pracovat. Pokud svou kontrolu nad emocemi ztratí, je to nejenom překvapení pro něj, ale také pro jeho okolí, se kterým si nevědí rady. Ve svých neřízených emocích může vypadat díky to mu komicky, avšak je schopen si danou situaci a člověka, se kterou ji zažil, ještě dlouho pamatovat. Toho utvrdí, aby se příště více hlídal, místo toho, aby si z dané situace uvědomil, že je své emoce potřeba občas upustit.⁴¹

Analytik nemá rád bezpředmětné informace. Není moc sdílný, ale pokud se mu něco nezdá, nebojí se zeptat, jaký to má účel a význam. Své prezentace zdobí fakty a čísla. Jeho projev je po většinu času monotónní, bez emocí a gestikulace. Problémy ostatních vysvětluje složitě až schematicky. Mívá ale realistický pohled na svět. Soustředí se na přítomnost, a ne na to, co by mohlo být. Má rád řád, pravidelnost, respektuje tradice, normy a zákony.⁴²

⁴¹ DAŇKOVÁ, Michaela. *Prokoukněte komunikační styly druhých*. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0635-6.s23

⁴² DAŇKOVÁ, Michaela. *Prokoukněte komunikační styly druhých*. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0635-6.s28

3.2 Řídící komunikační styl

Pro řídící osobnost je zásadní rychlý výsledek v podobě splněného úkolu, vše chce dovést do konce. Navzdory všem alternativám a rizikům se rychle rozhoduje. Nejradši by vše zvládl sám, v dobrém čase a následně dostal další práci, úkol nebo výzvu. Je pro něj totiž důležité, aby to dokázal opakovaně. Ujišťuje se tím, že na to má, protože je závislý na výsledcích. V kariéře by rád postupoval co nejrychleji co nejrychleji.⁴³

Vyznačuje se svým tahem na branku. Při plnění stanoveného cíle se nezastaví před problémy a téměř nikdy neváhá ani složitě nepřemýšlí. Zastává filozofii, že silnější a vytrvalejší vyhrává. Řídící osobnost zdobí disciplína, tvrdost a pracovitost, vzorová je taky jejich nebojácnost a odvaha, díky čemuž je řadou lidí považován. Zakládá na si na těch nejlepších výkonech. Neodlišuje, zda se jedná o něco méně významného nebo naopak, pokaždé bude konat tak, aby zvítězil.

Má rád v rukou moc a nejradši je, když se jedná podle něj. Své lidi obvykle dokáže dostat tam, kde potřebuje. Vyžaduje od nich stejné nasazení, jaké dává on a myslí si, že ostatním jeho styl vyhovuje. Na svá ramena si toho bere spoustu, někdy až příliš. Svůj respekt si získá, pokud jej ale někdo přirozeně nerespektuje, je schopen si ho vynutit. Nelíbí se jim odpor.

Je dobrý řečník, zdobí ho práce s verbální, tak neverbální komunikací. Umí ovládat gestikulaci rukama, zároveň zvýšit hlas. Rád se uchopí velkých úkolů, které podtrhnou jeho schopnost a výkonnost, za což si užívá chválu. Funguje na něj negativní motivace. Na rozdíl od předchozího analytického typu, ten řídící umí zakřičet. Je impulsivní a první jedná, než přemýšlí. Z jeho gest je hned patrné, co má na srdci. Nerad opouští pozici, do které se mu podařilo dostat.⁴⁴

3.3 Přátelský komunikační styl

Přátelská osobnost s radostí těší své okolí, má pro něj pochopení a zároveň se dokáže empaticky vcítit do druhého. Není nepřejícný a jeho postoj je takový, že úspěch je důvodem k oslavě a je rád, že se na tom může podílet. Přirozeně se o své okolí zajímá a chce například vědět, co jsme museli překonat a jak vítězství prožíváme. Kdežto u předchozích dvou komunikačních stylů se analytik může ztratit v situaci, kdy druhý člověk popisuje okolnosti svého úspěchu, protože jsme mohli udělat zbytečné chyby a řídící typ zase nerozumí tomu, proč

⁴³ DAŇKOVÁ, Michaela. Prokoukněte komunikační styly druhých. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0635-6. s.72

⁴⁴ DAŇKOVÁ, Michaela. Prokoukněte komunikační styly druhých. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0635-6. s.72-75

je kolem toho tolik řečí. Pravým opakem řídicího typu je také ve vnitřní disciplíně, související s dosažením výsledku.

Jako zástupci přátelství nemají rádi konfliktní situace, spory je stresují. Situaci vyhodnocují tak, aby ke konfliktu nemuselo dojít, může jim tak určité rozhodnutí trvat déle, protože zvažují, jak která strana potažmo zareaguje.⁴⁵

Obvykle se snaží všechny zapojit a dát jim šanci. Svě okolí pečlivě mapují a na odhadnutí lidí si dávají více času, to může zpočátku působit, že jsou odtažití. Věří, že druzí mu svou otevřenost a pozitivní přístup oplatí, pokud se někdo vůči němu zachová neférově, může ho to zaskočit, případně až zranit. O svých problémech nemluví, protože nerad ostatní zatěžuje osobními věcmi.

Lidem s přátelskou osobností nevadí fyzický kontakt, může se ale stát, že si díky nevytyčeným hranicím přestanou hlídat ty své. Nemyslí to však zle. Hodně užívají jak verbální, tak neverbální komunikaci, především proto, aby v lidech utvrdili svůj přátelský postoj.⁴⁶ Jestliže je přátelský typ starší než osoba, se kterou je zrovna v kontaktu, má tendenci se k ní chovat rodičovsky. Rádi se smějí a nevadí jim si ze sebe dělat legraci. Jsou nadšení pro každý zajímavý nápad, v týmech bývají často oblíbení, převážně pro to, že nemají problém, pokud by se věci měli dělat jinak, než sami chtěli. Slabší články týmu chválí za jejich zlepšení.

Problém může nastat tehdy, jestliže přátelský typ spoléhá na své charakterové vlastnosti, nenaučí se překonávat překážky a tvrdě pracovat (jak by řekl řídicí typ). Pokud totiž narazí na někoho, kdo bude vůči jeho úsměvu imunní, může se stát, že bude těžko pokračovat dále. Není příliš ambiciózní, zůstává v pozicích, kde na něj není vyvíjen žádný tlak, aby na sobě pracoval. Patří mezi neoblomné v zájmu o pocity druhých. Z odpovědi: „nic se neděje“ jsou schopni pocítit opak a uzpůsobit tomu své chování.⁴⁷

3.4 Expresivní komunikační styl

Společně s řídicím typem mají společné, že oba toho chtějí hodně dokázat, být za to úspěšní a uznaný. Na rozdíl od zmiňovaného řídicího typu je pro typ expresivní důležité, aby se na práci podíleli také ostatní. Dokáže je svou energií a zápalem strhnout k práci na jeho nápadech. Expresivní osobnost je závislá na druhých lidech, protože bez podpory ztrácí o cokoliv zájem. Potřebuje je už kvůli uznání, ale také kvůli respektu a lásce. Vyznačuje se velkou

⁴⁵ DAŇKOVÁ, Michaela. Prokoukněte komunikační styly druhých. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0635-6. s.122

⁴⁶ G. ROGELBERG, Steven. Encyclopedia of Industrial and Organizational Psychology. California, USA: SAGE Publications, 2007. ISBN 978-1412-92-47-02.s.367

⁴⁷ DAŇKOVÁ, Michaela. Prokoukněte komunikační styly druhých. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0635-6. s.124-125

frekvencí střídání nálad. Nezabývá se tolik minulostí, ale tím, co může být, žije zítřkem. Pokud něco z minulosti nadnesou, bude to pravděpodobně kvůli tomu, aby mohli demonstrovat, jak se oproti předchozímu období vypracovali nebo aby poukázali na své předešlé úspěchy. Z podnětů zvenčí dokáže upozorovat spoustu možností, které ostatní nevidí. Ostych a stud je mu cizí, kolikrát hovoří spatra, projev pak zdobí emoce, dramatické pauzy, bolestné grimasy a nespoutané úsměvy, obvykle pak zanechá velký dojem. Nedokáže být v klidu, protože se mu neustále něco honí v hlavě. Průměr je mu cizí, protože si klade velké cíle, má tendenci se pohybovat v extrémech. Když něco dělá, tak pořádně. Má sklon k velkým gestům, ty mohou být ale pouze na efekt. Jak už bylo zmíněno, jeho entuziasmus je silný natolik, že dokáže lidi strhnout pro svou věc, ale tah na branku mu nevydrží dlouho. Expresivní osobnost se vyžívá v jakémkoliv mediálním zájmu. Díky svým extrémním sklonům dokáže ztratit druhého během chvíle a nerad dělá kompromisy. Svá rozhodnutí bez výstrahy dokáže náhle změnit. Co podle něj platilo včera, dnes už nemusí. V informacích nevidí přílišné východisko, naopak v pocitu, nápadu nebo náhle intuici ano. Pro systematickou práci nemají trpělivost.⁴⁸

3.5 Konvenční komunikační styl

Vyznačuje se obvykle poměrně krátkou komunikací, zejména se jedná o krátké pozdravy a výměnu pár vět. Z ničeho nevybočuje, je zaběhlou zdvořilostní rutinou. Jeho účelem je konverzovat, poslouží nám k tomu, abychom neprožívali nejistotu, rozpaky, nebo cokoliv, co by se mohlo označit za komunikační faux pas. Základ je vystavěný na bontonu, ten přispívá k hladkému průběhu komunikace, spočívá ve znalosti norem chování, jako je: kdo má koho první pozdravit, nabídnout podání ruky, jak se odporoučet a rozloučit, co se hodí očekávat a říkat i činit při specifických situacích. Konvenční styl předpokládá z hlediska psychologického i prostorového mezi lidmi určitou distanci. Při výměně konvenčních zvyklostí neprožíváme ve velkém měřítku emoce, city bývají umírněné, jedná se spíše o zdvořilostní usmání. Tato pravidla se postupem času mění a co se dříve považovalo za konvenční standard, může být dnes nemístné. Nepředpokládají se pochybnosti ani dotazy na upřímnost a pravdivost u ustálených zdvořilostních odpovědí typu: „těší mě“, „jsem rád, že vás poznávám“ nebo „rád jsem vás viděl“. Pokud se zrovna nesetkáváme se svým sokem, není důvod být takto jízlivý. U většiny setkání totiž nevíme, zda nás nová známost obohatí nebo nám bude ke škodě.⁴⁹

⁴⁸ DAŇKOVÁ, Michaela. Prokoukněte komunikační styly druhých. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0635-6. s.170-165

⁴⁹ PLÁŇAVA, Ivo. Průvodce mezilidskou komunikací. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0858-2. s. 49-50

3.6 Konverzační komunikační styl

Při konverzování si vyměňujeme navzájem s protějškem informace v podobě novinek, názorů, postojů apod. Vyjadřujeme tím touhu, kdy chceme nějakou dobu s někým pobýt, pobavit se, sdílet spolu čas. Konverzujeme kdekoli, například při posezení s přáteli, doma, při společenských událostech nebo rautech. Je-li společnost kolem nás početnější, může se pozvolna přecházet z předešlého konvenčního stylu na právě zmiňovaný konverzační. Podařená komunikace přináší dobrý pocit, emoční rámec by měl být mírně pozitivní.

Předpokladem pro plnohodnotnou konverzaci je symetrický vztah mezi oběma stranami. Při komunikování se tento symetrický vztah projevuje tím, že každý z účastníků má právo přinést do konverzace svůj vlastní námět, prosadit se a mít rovnocenný čas na mluvení jako ostatní. Je zde ale výjimka, pokud je někdo požádán, aby například mluvil o své zahraniční cestě, je dlouhý monolog obvykle očekávaný a symetrie není narušena. Tento vztah bývá bezproblémový u skupiny známých, mezi spolužáky nebo sourozenci. Jeho struktura je narušena tehdy, pokud se jedná o asymetrický vztah, jako je rodič – potomek, žák – učitel, nadřízený – podřízený. Jestliže mají tyto dva spolu přirozeně symetricky komunikovat, je potřeba, aby jeden z nich sestoupil ze svého stupínku a dal druhému jasně najevo, že je čas na vnesení jeho námětu.⁵⁰

3.7 Operativní komunikační styl

Oproti konverzačnímu stylu, který je založený na zmíněné symetrii je operativní styl poskládán z asymetrických vztahů v tom smyslu, že jeden je nadřízený a druhý podřízený. Vyznačuje se oboustrannou korektností, zdvořilostí při minimálním až formálním emočním projevu. Během operativní komunikace se vyměňují jasná, věcná a stručná sdělení. Nejvhodnější distancí v operativním stylu může být jakákoliv. Záleží totiž, o jakou prováděnou činnost jde. Nulová vzdálenost může totiž nastat například v maskérnách divadel, v holičství, kadeřnictví nebo doteky v nemocnicích a ordinacích.

Mohou nastat situace, kdy se obě strany považují za stejně kompetentní a kdy jedna strana chce něco, kdežto druhá strana prosazuje druhý opak. V takových případech operační komunikační styl je nepotřebný a je nutné vyjednávat.⁵¹

⁵⁰ PLÁŇAVA, Ivo. Průvodce mezilidskou komunikací. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0858-2. s. 58-60

⁵¹ PLÁŇAVA, Ivo. Průvodce mezilidskou komunikací. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0858-2. s. 62-65

3.8 Intimní komunikační styl

Od ostatních se liší tím, že je prostředkem i cestou uspokojování nejhlubších lidských tužeb. Symetrický ani asymetrický vztah zde nefunguje, v této rovině hovoříme spíše o psychologické a prostorové distanci mezi lidmi. Odrazovým můstkem jsou zde emoce, které v žádném jiném komunikačním stylu nehrají tak velkou roli. Minimální vzdálenost můžeme mít totiž tehdy, jestliže máme k někomu pozitivní vztah založený na lásce, ale také pokud jsme s protějškem v konfliktu. Intimita je přirozená touha, ale také obava. Jestliže se totiž druhému člověku otevřu, svěřím mu své obavy, zklamání a tužby, jsem snadno zranitelný. Pomineme-li, že se nesvěřujeme každému, mohou nastat situace, kdy se uzavřenější a plašší lidé mohou cítit nepříjemně, a to i tehdy, když se svěřili důvěryhodné osobě. Mají pak tendenci se vyhýbat komukoli, kdo byl u jeho slabé chvíle přítomen.

Je zde taky předpoklad dobrého naslouchání, společně s dávkou empatie, akceptace a opravdovosti. O osobní komunikaci nejde tehdy, pokud protistrana uděluje nevyžádané rady, poučení, hodnotí, soudí, pohoršuje se, vyčítá, obviňuje nebo bagatelizuje. Intimní komunikační styl je založen na pochopení, protože se probírají nejhlubší obavy, zklamání, důležité životní změny a nevíme, jakým směrem se máme rozhodnout.⁵²

3.9 Asertivní komunikační styl

Rozumí se mu snaha přimět ostatní, aby připustili, že každý jedinec má právo se rozhodnout, jak bude myslet a jednat. Jedná se o otevřený postoj, aktivní vyjádření myšlenek, pocitů a přání na základě vlastního vědomí. Asertivita je schopnost jednání otevřeného, přímého, sebevědomého, ale také klidného, respektující sebe i okolí.⁵³ Asertivní chování se vyznačuje dodržováním tzv. asertivních lidských práv, mezi které například patří: právo posuzování svého vlastního chování a být za něj zodpovědný, právo měnit svůj názor společně s právem říct, že něčemu nerozumíme, je nám to jedno nebo práva dělat chyby a být za ně zodpovědní.⁵⁴

Poškrábaná gramofonová deska patří mezi nejpoužívanější asertivních techniky. Spočívá v jasném a jednoznačném opakování svého požadavku pořád dokola. Nejlépe funguje jednorázově. **Žádost o laskavost** je druhou technikou, ta říká, že člověk by se neměl bát vyjádřit

⁵² PLÁŇAVA, Ivo. Průvodce mezilidskou komunikací. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0858-2. s. 71-72

⁵³ ČESKÁ TELEVIZE: Komunikace je hra: *Asertivita* [online]. Praha: Česká televize, 2009 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10169534357-komunikace-je-hra/208572231010001-asertivita/>

⁵⁴ GRUBER, David. *Zlatá kniha komunikace: jemně doladěné vydání BESTSELLERU No.6.* šesté. Praha: Gruber TDP, 2015. ISBN 9788085624281.

svá přání, především srozumitelně. Jestliže něco chce, měl by si o to umět říct a nečekat, jestli to ostatním dojde. **Pootevřené dveře** značí techniku, která dává oponentovi zapravdu. Soustředí se na fakta, nachází pravdivou nebo jen částečně pravdivou myšlenku, se kterou souhlasí. Protivník postupem času ztratí energii pro kladení dalších argumentů. Pro dosažení oboustranné spokojenosti slouží technika zvaná **přijatelný kompromis**. Pokud s něčím nesouhlasíme, máme právo říct „ne“, je to součástí techniky **odmítnutí, umění říct ne**.⁵⁵ K otevření komunikace můžeme použít **negativní dotazování**. Spočívá v žádosti o podrobnější kritiku, kritizovaný si tak může uvědomit chyby na jeho straně. Poslední technikou je **selektivní ignorování** a vyznačuje se nereagováním na kritiku. Kritizovaná strana však dát znát, že argumenty přijala.⁵⁶

3.10 Pasivně manipulativní komunikační styl

Není projevem přímé agrese, mnohdy jsou pasivně manipulativní osobnosti v pracovním nebo přátelském prostředí oblíbeni. Je to ale dáno právě jejím uměním a snahou říkat to, co okolí chce slyšet. Nemá ve zvyku odmítat, pokud mu něco navrhnete z očí do očí, zpravidla neodmítne a s vřelým přijetím přijme. Spoléhá totiž na to, že se vždy může vymluvit na akutní problém.

Tito lidé se také často vyhýbají přímé konfrontaci. Zpravidla vše asertivně odkývnou a uvnitř sebe si střádají negativa, kterých jste se na nich dopustili. Pasivní manipulátoři mají také ve zvyku pomlouvat za zády, téměř před kýmkoliv, koho znáte. Svou agresi ve většině případů nikdy nedají najevo, pouze si budou stranou rozmyšlet, jak se pomstít. S největší pravděpodobností půjde o něco bezkontaktního, anonymního.

Mezi jejich nástroje patří mimo jiné také citové vydírání. Nevadí jim, pokud budou ve svém okolí vnímání za méně schopné, záleží jim hlavně, aby dosáhli toho, co si sami stanovili a je jim jedno, jakým způsobem toho dosáhnout.⁵⁷

3.11 Agresivní komunikační styl

Je založen na vyhrávání. Chová se hrubě a násilně, nebere ohledy na druhé a prosazuje sebe na úkor nich. Nerespektuje práva, zájmy ani pocity druhých, jednání je pro něj jako soutěž, kdy existuje pouze jedna vítězná strana.

⁵⁵ POTTS, Conrad a Suzanne POTTS. *Asertivita-umění být silný v každé situaci*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5197-9.

⁵⁶ GRUBER, David. *Zlatá kniha komunikace: jemně doladěné vydání BESTSELLERU No.6*. šesté. Praha: Gruber TDP, 2015. ISBN 9788085624281. s.35-37

⁵⁷ MARTINÁKOVÁ, Lucie. Pasivně agresivní manipulátor – může jím být každý, dokonce i vy. *Shut-down* [online]. EMPORIA HOLDINGS GROUP, 2016 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <http://www.shut-down.cz/2016/11/20/pasivne-agresivni-manipulator-zjistete/>

Agresivní osobnost je přesvědčená o své pravdě, rád druhé poučuje, moralizuje a nepřizná svou vlastní chybu. Při konfrontaci s upřímností reaguje útočně, vyznačuje se přehnaným sebevědomím.

Využívá hrubá slova v kombinaci s ironií a sarkasmem. Má tendenci přisuzovat věcem nálepky a zevšeobecňovat je. Svou agresivitou si často kompenzuje své komplexy. Důsledkem pak jsou interpersonální konflikty, neoblíbenost u okolí, frustrace, pocit viny nebo ztráta kontroly.⁵⁸

⁵⁸ Agresivní chování-agresivní člověk. *Http://www.sszdra-karvina.cz/* [online]. Karviná: Střední zdravotnická škola, Karviná, příspěvková organizace [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: *http://www.sszdra-karvina.cz/komunikace/aserti/asach.htm*

3.12 Souhrn komunikačních stylů

Poslední podkapitola pojednávající o charakteristice komunikačních stylů je věnována jejich souhrnu, a to ve formě tabulky a následné stručné charakteristice.

Tabulka 3.1 Komunikační styly

Komunikační styly	Charakteristika
Analytický	Přemýšlivý, rozvážený, dobře připravený, realistický, dochvilný, velká míra sebekontroly, faktický, monotónní, bez emocí a gestikulace, soustředí se na přítomnost, správný výsledek, má rád řád, zákony, tradice
Řídící	Orientovaný na rychlý výsledek a rozhodování, pracovitý, disciplinovaný, tvrdý, ambiciózní, impulsivní, neohrožený, chtivý moci, nemá rád odpor, na svá ramena si bere velkou zátěž, ovládá rétoriku i gestikulaci
Přátelský	Přejícný, sdílný, empatický, zajímá se o své okolí, nemá rád konfliktní situace, spory, snaží se všechny zapojit, pozitivní, usměvavý, hodně verbální a neverbální komunikace, nadšený pro věc, není ambiciózní
Expresivní	Ambiciózní, závislý na druhých lidech, náladový, žije zítřkem, dokáže vycítit příležitost, hovoří spatra, emotivně, dramaticky, nedokáže být v klidu, klade si velké cíle, pohybuje se v extrémech, strhující entuziasmus,
Konvenční	Krátká komunikace, zdvořilostní rutina, vystavěný na bontonu, předpokládá prostorovou, bez emocí, pochybností
Konverzační	Založený na výměně informací, vyjadřuje touhu s někým pobýt, je uskutečnitelný kdekoliv, předpokládá symetrický, příležitostně asymetrický vztah
Operativní	Založený na vztahu nadřízený – podřízený, oboustranné korektnosti, minimální emoční projev, jasná sdělení, variabilní distanční zóna
Intimní	Velkou roli hrají emoce, je prostředkem i cestou uspokojování nejhlubších lidských tužeb, založený na prostorové a psychologické distanci, dobré naslouchání, pochopení, akceptace, probírají se nejhlubší pocity
Asertivní	Každý má právo na své jednání a smýšlení, aktivní vyjádření myšlenek, pocitů, vyznačuje se dodržováním asertivních práv, otevřeným, přímým a sebevědomým jednáním
Pasivně manipulativní	Umění a snaha říkat to, co okolí chce slyšet, nemá ve zvyku odmítat, vyhýbání přímé konfrontaci, pomluva za zády, citové vydírání, nedávání agrese najevo
Agresivní	Založen na vyhrávání, hrubé a násilné chování, bezohlednost, nerespektování práv, zájmů nebo pocitů, nepřiznání své chyby, útočné reagování, přehnané sebevědomí, hrubá slova, sarkasmus, nálepkování, zevšeobecňování

Zdroj: vlastní zpracování, 2019.

4 Metodika sběru dat

Analýza komunikačních stylů český politických zástupců bude vystavěna na kvalitativní metodě, konkrétně pozorování. Pro účely této analýzy se bude vycházet z televizních debat a diskuzí, na kterých budou komunikační styly demonstrovány. Po vybraných ukázkách následuje analýza, kde příslušným politikům bude přiřazen charakteristický komunikační styl. Za tímto účelem se bude vycházet z definic obsažených v *Tabulce 5.3 Seznam komunikačních stylů potřebných pro analytickou část*.

4.1 Přípravná fáze

4.1.1 Definování cíle výzkumu

Cílem bakalářské práce spočívající na analýze komunikačních stylů vybraných českých politiků je zjistit, jaký komunikační styl je pro ně příznačný a kterým bychom jej charakterizovali. Bude zkoumaná jejich řeč těla, jazyková rovina a celkový vjem. Někteří politici svým stylem komunikace prezentují své zkušenosti, informují voliče, popřípadě je motivují a nabádají ke změně jejich voličských preferencí.

V současné době je pro jakéhokoliv politika sebe prezentace důležitá. Jedná se o lidi, kteří zastupují zájmy voličů, tedy lidí, kteří si je zvolili jako své zástupce. Z toho důvodu bude od nich řada voličů očekávat určitou úroveň chování, ať už ve formě verbální, či neverbální komunikace.

4.1.2 Definování hypotéz výzkumu

Na základě definovaného cíle bakalářské práce byly stanoveny následující hypotézy, které po zhlédnutí analyzované ukázky vztahující se ke kvalitativní metodě zkoumání budou potvrzeny nebo zamítnuty.

H1: Politici během svého projevu používají prvky agresivního komunikačního stylu

H2: Více než 70 % politiků se během své řeči nebo při reakci oponenta usmívá

H3: Mezi komunikační styly ve většině případů mezi politiky patří analytický

H4: Alespoň 60 % respektuje pravidla asertivního chování

H5: Svou komunikaci politici prokládají neverbální komunikací, především gestikou

H6: Politici se neprezentují jedním komunikačním stylem

4.1.3 Časový harmonogram analýzy

Následující tabulka se skládá z časového rozpětí jednotlivých úkonů, které jsou součástí jak přípravné, tak realizační fáze analýzy. Pro účely realizace analýzy je vyhrazeno pět měsíců – bude tedy trvat od prosince 2018 do dubna roku 2019.

Tabulka 4.2 Plán časového harmonogramu výzkumu

Jednotlivé činnosti	Prosinec 2018	Leden 2019	Únor 2019	Březen 2019	Duben 2019
Definice problému, cíle a hypotézy	X				
Volba výběrového souboru a metody výzkumu		X			
Plán analýzy			X		
Online pozorování				X	
Zpracování a analýza dat					X

Zdroj: vlastní zpracování, 2019.

4.1.4 Zdroje dat

Pro účely analýzy komunikačních stylů vybraných českých politiků byly použity dva typy zdrojů dat, a to primární společně se sekundárními. Sekundárním zdrojem jsou postřehy a poznatky autora bakalářské práce. Primárním zdrojem dat jsou odborné publikace, online periodika a veřejně dostupné informace na webových stránkách, které daly za vznik *Tabulce 3.1* a *Tabulce 5.3* v této bakalářské práci. Ty poslouží jako platforma pro onu analýzu komunikačních stylů. Hlavním zdrojem, bez kterého by se analýza neobešla, jsou především debaty a diskuse uváděné Českou televizí, která jsou časově omezena na období od roku 2018 až do prvního čtvrtletí roku 2019.

4.2 Realizační fáze

4.2.1 Pozorování

Sběr dat proběhl při pozorování již zmíněných debatních a diskusních pořadů uváděných Českou televizí. Mimo jiné sběru předcházela volba výběrového souboru a vhodných subjektů. Následně po poslední analyzované ukázce, bude v tabulce zaznamenána četnost komunikačních stylů, kterými se během analýzy zkoumaní politici vyznačovali. Autor bakalářské práce si pro účely analýzy vymezil celkem sedm kategorií komunikačních stylů, které bude u politiků posuzovat. Jedná se o kategorii komunikačního stylu analytického,

kategorii řídicího komunikačního stylu, kategorii přátelského, expresivního a asertivního komunikačního stylu, dále pak kategorie pasivně manipulativní a kategorie agresivního komunikačního stylu. V následujících odstavcích budou jednotlivé kategorie stručně charakterizovány, neboť jsou pro účely analýzy heslovitě vymezeny v *Tabulce 5.3* následující kapitoly.

Kategorie analytického stylu – V této kategorii je posuzováno, do jaké míry působí politik vyrovnaně, fakticky argumentuje, je dobře připravený nebo se vyznačuje značnou mírou sebekontroly. Řada politiků si totiž v současné době nedovolí přijít nepřipraveni. Téměř vždy při jakémkoliv projevu mají u sebe papírovou předlohu, a to už jak ve formě poznámek nebo stručné osnovy. Během projevu oponenta si taky poznámky zapisují, aby se k nim mohli pak vrátit. **Kategorie řídicího stylu** – Řídicí styl vypovídá o tom, za jak dlouho se dosáhne výsledku nebo jak rychle se dokážeme rozhodnout. Politik význačný řídicím stylem nemá rád odpor, své chování občas nekontroluje a jedná impulzivně. Je zdatným rétorem, mimo jiné také dobře ovládá neverbální komunikaci. **Kategorie přátelského stylu** – Podstatou této kategorie je vysoká míra empatie, spojená s jedinečným zájmem o druhé a o své okolí. Je zde hodnocen především úsměv, pozitivní přístup, hodně verbální a neverbální komunikace.

Kategorie expresivního stylu – Kategorie expresivity zahrnuje politika ambiciózního, náladového, jednajícího emotivně a dramaticky. Pro svou činnost si klade velké cíle a lidi kolem sebe dokáže snadno svým entuziasmem strhnout. **Kategorie asertivního stylu** – Do této kategorie řadíme člověka, který respektuje práva ostatních. Může se jednat o schopnost porozumění odlišných názorů a smyšlení, otevřeného, sebevědomého jednání a aktivního vyjádření myšlenek. **Kategorie pasivně manipulativního stylu** – Tato kategorie je na pomezí populistického jedná, pokud jim už není. Jedná se o případy, kdy politik říká to, co okolí chce slyšet. Nemá ve zvyku totiž odmítat a vyhýbá se přímé konfrontaci. Příznačné je citové vydírání. **Kategorie agresivního stylu** – Agresivita komunikačního stylu je poslední ze zkoumaných kategorií a kterými se někteří politici vyznačují. Jejich chování je založeno a útočném reagování, argumentačních faulech, nerespektování asertivních práv, bezohlednosti, dávce sarkasmu nebo přehnaném sebevědomí.

Jednotlivé kategorie budou zkoumány na základě verbální a neverbální komunikace. Jako médium poslouží internetová vysílání. Každá jednotlivá kategorie bude v závěru autorem bakalářské práce kvantifikována a následná kvantifikace bude součástí závěru.

5 Analýza komunikačních stylů vybraných českých politiků

V následující kapitole bude pozornost věnována analýze komunikačních stylů vybraných politických osobností. Tyto osobnosti byly autorem bakalářské práce vybrány na základě subjektivního názoru, který spočívá v nejvýraznějších politických aktérech Poslanecké sněmovny parlamentu České republiky v roce 2018 a první třetiny roku 2019. Pro tyto účely budou využity komunikační styly z třetí kapitoly. K analýze poslouží především televizní pořady ve formě diskuzních pořadů. Součástí kapitoly jsou také autorovy přepisy audiovizuálních ukázek a tabulka, kde budou komunikační styly demonstrovány, dílčí závěr jako forma zhodnocení analýzy, včetně vyvracení či potvrzení hypotéz.

Tabulka 5.3 Seznam komunikačních stylů potřebných pro analytickou část

Komunikační styly	Charakteristika
Analytický	Přemýšlivý, rozvážný, dobře připravený, realistický, velká míra sebekontroly, faktický, monotónní, bez emocí a gestikulace, soustředí se na přítomnost, správný výsledek, má rád řád, zákony, tradice
Řídící	Orientovaný na rychlý výsledek a rozhodování, pracovitý, disciplinovaný, tvrdý, ambiciózní, impulsivní, neohrožený, nenasytý moci, nemá rád odpor, na svá ramena si bere velkou zátěž, ovládá rétoriku i gestikulaci
Přátelský	Přejícný, sdílný, empatický, zajímá se o své okolí, nemá rád konfliktní situace, spory, snaží se všechny zapojit, pozitivní, usměvavý, hodně verbální a neverbální komunikace, nadšený pro věc, není ambiciózní
Expresivní	Ambiciózní, závislý na druhých lidech, náladový, žije zítřkem, dokáže vycítit příležitost, hovoří spatra, emotivně, dramaticky, nedokáže být v klidu, klade si velké cíle, pohybuje se v extrémech, strhující entuziasmus,
Asertivní	Každý má právo na své jednání a smýšlení, aktivní vyjádření myšlenek, pocitů, vyznačuje se dodržováním asertivních práv, otevřeným, přímým a sebevědomým jednáním
Pasivně manipulativní	Umění a snaha říkat to, co okolí chce slyšet, nemá ve zvyku odmítat, vyhýbání přímé konfrontaci, citové vydírání, nedávání agrese najevo
Agresivní	Založen na vyhrávání, hrubé a násilné chování, bezohlednost, nerespektování práv, zájmů nebo pocitů, nepřiznání své chyby, útočné reagování, přehnané sebevědomí, hrubá slova, sarkasmus, nálepkování, zevšeobecňování

Zdroj: vlastní zpracování, 2019.

5.1 Jakub Michálek a Jaroslav Faltýnek

Prepis první audiovizuální ukázky pochází z diskuzního pořadu Otázky Václava Moravce (viz *Ukázka č.1*). V dílu z 1. července 2018 byli ke stolu přizváni místopředsedové Jaroslav Faltýnek z ANO, Jakub Michálek z Pirátů a Radim Fiala z SPD. Tato kapitola se bude ale věnovat prvním dvou místopředsedům a výměně jejich názorů. Jaroslav Faltýnek obhajuje svého předsedu hnutí Andreje Babiše ve vztahu k jeho trestnímu stíhání v kauze Čapí hnízdo.

Ukázka č.1

Jaroslav Faltýnek: Já bych tady zopakoval jednu větu pana Michálka, která mě úplně vyděsila, že trestní stíhání pana Babiše je pravděpodobně oprávněné. Pane kolego, jak to víte? Jak vy to můžete vědět?

Jakub Michálek: Já to můžu vědět tak...

Jaroslav Faltýnek: Byl jste ve spisech a žádný důkaz jste tam nenašel, protože kdybyste ho tam našel, tak by byl už dávno venku. Celé je to vymyšlená, zkonstruovaná záležitost s cílem poškodit pana Babiše a hnutí. Celé je to vymyšlená fraška s cílem poškodit hnutí a pana Babiše a naštěstí normální lidi, kteří to pozorují, nejsou hloupí, víte?

...

Jaroslav Faltýnek: Chovejte se normálně a slušně a když něco chcete, tak přijďte slušně požádat o nějakou konstruktivní debatu a neříkejte věty typu, že trestní stíhání pana Babiše je podle vás pravděpodobně oprávněné. Kde k tomu berete vůbec odvahu k takovém řečem? Kde jste na tom byl? Zkuste se na tím zamyslet. Kolik vám je roků? Kolik vám je roků pane Michálku?

...

Jaroslav Faltýnek: 28 let vám je. Pane redaktore, já se omlouvám, já se omlouvám, že jsem se nechal unést, ale tohle přece jako není možný, aby tady takovej chlapec říkal tyto věci jako.

Václav Moravec: Počkejte, on byl řádně zvolen, stal se poslancem parlamentu České republiky.

Jaroslav Faltýnek: Né, to já to respektuju, já to respektuju, no mě to našťvalo, já se omlouvám, tak jsem emoční člověk, prostě ujely mně nervy, omlouvám se vám všem přátelé. Vytáčí mě to, když říkáte nesmysly a lži a mně to vadí. Pracujte radši, předkládejte zákony a prosadte je v té sněmovně. Zatím jste neprosadili vůbec nic. A my jsme prosadili všechno, co jsme potřebovali, pro naše lidi. Zvýšili jsme důchody a tak dále...

Jakub Michálek: Pane Faltýnku, v České republice máme trestní řád a trestní řád stanoví způsob, jakým se stíhají podezřelí z trestních činů. Je tam policejní orgán, je tam státní zástupce a státní zástupce stížnost pana Babiše a jeho trestní stíhání zamítl, takže z toho usuzuji...

*Následuje řada neúplných vět, které se snaží poslanec Jakub Michálek dokončit, jenomže mu poslanec Jaroslav Faltýnek neustále skáče do řeči.

Zdroj: ČESKÁ TELEVIZE. Otázky Václava Moravce [online]. 2018 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/218411030500701>

Z nahrávky je patrné, že se Jaroslav Faltýnek nechal svými emocemi unést, načež to sám potvrdil. Svou verbální komunikaci navíc hojně prokládal gesty. Mimo jiné s Jakubem Michálkem neustále udržuje přímý oční kontakt, během toho se usmívá, to především za účelem ironie, sarkasmu a aby svého oponenta v očích diváka deklasoval, zesměšnil.

Jaroslav Faltýnek taky často ukazuje prstem, svého oponenta přitom poučuje, přátelský komunikační styl můžeme ale díky pasivně agresivním, agresivním nebo arogantním prvkům vyloučit. Poslance z hnutí ANO také zdobí přehnané sebevědomí, útočné reagování, nepřiznává své chyby a během své řeči nerespektuje prostor protistrany na reakci, navíc tedy bezohlednost. Je také patrné, že v tu chvíli jednal impulzivně, což lze podložit například otázkou na oponenta, kolik je mu let, doplněná konstatováním, že se jedná o chlapce, který mu nemá co oponovat. Takové chování by poslanec, reprezentující řadu voličů, neměl ani zvažovat.

Důvodem, proč je Jakub Michálek v ukázce zastoupen tak mizivě je především to, že při začátku řeči svého oponenta se přislíbil, že ho nechá domluvit a na rozdíl od místopředsedy hnutí ANO, taky tak učinil. Jakmile mu Václav Moravec udělil prostor na reakci, choval se asertivně, rozvážně, přemýšlivě, kontrolovaně, po chvíli mu však Jaroslav Faltýnek začal opakovaně skákat do řeči, i když on sám mu prostor pro vyjádření dal. Po čas toho, co mluvil Faltýnek, si zapisoval poznámky a usmíval se u nich, co může značit nadhled nad chováním jeho oponenta. Své poznámky pak využil při kontra reakci, kdy se obhajoval spisovně, fakticky, kontrolovaně a s výrazně menší neverbální komunikací.

Místopředseda hnutí ANO ve značné míře splňuje jednoznačně aspekty **agresivního komunikačního stylu**, a to s vybranými prvky **expresivního a řídicího komunikačního stylu**. Jakub Michálek z České pirátské strany je jeho pravým opakem, zachoval se **asertivně**, a svou prezentací spadá do **analytického stylu** s drobnými prvky **expresivity**.

5.2 Tomio Okamura a Dominik Feri

V druhém přepisu audiovizuální ukázky byli zástupci ze strany TOP 09, Dominik Feri, a ze strany SPD, Tomio Okamura, podrobeni otázkám týkající se pravidlům o referendech v České republice (viz *Ukázka č.2*). Poslanec TOP 09 hájí stanovisko své strany, která se snaží o to, aby referenda byly nastaveny s přísnějšími podmínkami, nebo nejlépe vůbec. Jeho oponent, předseda SPD Tomio Okamura se naopak snaží o zasazení referend o odvolatelnosti politiků napříč úrovněmi nebo o referendu vystoupení z Evropské Unie.

Tomio Okamura: Rádi bychom uzákonili odvolatelnost a přímou hmotnou odpovědnost politiků, rádi bychom se koukli na zrušení senátu, ale zase by záleželo na tom, zdali občané sesbírali podpisy. Přineslo by to obrovské ekonomické úspory státu, zeštíhlení státní správy a samozřejmě finálně můžou být vyšší důchody, protože se ušetří opravdu obrovské miliardy. Může být i vyšší podpora zdravotně postižených, a to my všechno chceme, vyšší podporu pracujících...

Dominik Feri: Pokud se zruší senát, tak každý důchodce získá 20 Kč měsíčně. Zas jako rušit senát a argumentovat přitom úsporami není úplně rozumné.

Tomie Okamura: No vy jste mě asi špatně poslouchal, a to je potřeba si opravdu naučit. Já jsem o tom napsal dokonce knihu, která byla celkem úspěšná, tak já to zopakuju, že v těch zemích, kde jsou zesílené prvky přímé demokracie, jsou to i jednotlivé státy USA a liší se to i kanton od kantonu ve Švýcarsku. Tam, kde ty prvky mají silné, tak ten státní rozpočet je mnohem úspornější, a i ty státy jsou méně zadluženější, takže ono to má přímou úměru, jak ten politik má nad sebou ten Damoklův meč a je tam ten tlak, tak se chová mnohem, řekl bych opatrněji, mnohem střídavěji a mnohem odpovědněji. Takže ono to je tam provázáno, to vy možná víte.

Dominik Feri: Tak jako pravicový politik budu určitě prosazovat zeštíhlení státu, ale tak to má být především v kompetenci vlády.

Zdroj: ČESKÁ TELEVIZE: Události, komentáře: Referendum v Česku [online]. Praha: Česká televize, 2018 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096898594-udalosti-komentare/218411000370322/obsah/608903-referendum-v-cesku>

Tomio Okamura, velký zastánce referend obecně v druhé nahrávce diskutuje s mladým pravicovým politikem ze strany TOP 09, která dlouhodobě jakékoliv referendum napříč spektry neprosazuje, nebo mu nepřikládá prioritu. Kdežto hnutí SPD Tomia Okamury v podstatě svůj volební program vystavěla na diktatuře Evropské unie a logického vyústění ve formě referenda, právě z EU.

V ukázce si předseda SPD pomáhá při komunikaci oběma rukama. Během probírání tématu zrušení senátu, což by podle jeho slov přineslo mnoho miliardové úspory, pokyvuje po čas své argumentace hlavou zprava doleva, to především na důkaz, aby jeho argumentace působila jednoznačně. Během své řeči také směřuje svůj pohled střídavě na moderátora, svého oponenta, ale také do kamery, kde ho věnuje divákovi u televizních obrazovek, kdy tím může u diváka vyvolat pocit, že mluví přímo k němu a za něj. Svou řeč taky doprovází pohyby ramen a krku, značí to, že si přece jenom ve svých výrocích není úplně tak jistý a ví, že jsou napadnutelné. Kromě pohledů věnovaných moderátorovi, oponentovi a divákovi, se místy Tomio Okamura pohledem zaměří na neutrální místo. Jakmile svou řeč předseda SPD dokončí, následují po ní další nejistá gesta, jako je například dání dlaně před pusou, což je psychologicky spjato se lhaním.

Tomio Okamura svému oponentovi často skáče do řeči, na otázky moderátora a výzvy oponenta reaguje argumentačními fauly, které mají podobu odvedení tématu na jiné. Moderátor ho musí zpětně uvědomit, že se jej ptal na něco jiného. Před sebou má několik papírů, to značí jeho připravenost, nepřizná ale své chyby, reaguje útočně, impulsivně, neohroženě a vyznačuje se přehnaným sebevědomím.

Poslanec Dominik Feri je v neverbální komunikaci oproti Okamurovi zdrženlivější, nicméně z jeho projevu lze poznat, že je připravený a problematika referend je mu dobře známa. Celou dobu sedí u stolu klidně a rozvážně, své ruce má volně položené na stole a nijak jimi nepohybuje. Co je ale na Ferim znát, je jeho občasný smích v průběhu řeči Okamury. Jinak je ve svých emocích ustálený. Smíchem značí svůj nadhled nad daným tématem, který později ukázal ve formě věcné argumentace fakty. Celková prezentace Feriho je spíše umírněnější, nechává svého oponenta domluvit, byť z již zmíněného úsměvu je více než patrné, že s ním nesouhlasí.

Předseda a zakladatel hnutí SPD Tomio Okamura splňuje aspekty **agresivního, pasivně manipulativního a řídicího komunikačního stylu**. Dominik Feri ze strany TOP 09 je především znakem **asertivního a analytického stylu s prvky expresivity**.

5.3 Petr Fiala a Jan Hamáček

V prepisu třetí audiovizuální ukázky jsou diskutujícími Jan Hamáček – ministr vnitra a předseda ČSSD a Petr Fiala – místopředseda poslanecké sněmovny a předseda ODS. Diskutují mimo jiné o návrhu vlády, který říká, aby živnostníci platili odvody a daň pevnou částkou (viz Ukázka č.3).

Ukázka č.3

Václav Moravec: Jednoduchá otázka, podpoříte návrh vlády hnutí Ano, aby živnostníci platili odvody a daň pevnou částkou?

Petr Fiala: Jednoduchá odpověď. To je z našeho volebního programu. My jsme tu paušální částku navrhovali. My jsme to podpořili! Ale ať se prosím každý podívá tady na tuto tabulku, toto jsou opatření pro živnostníky, které jsme my konkrétně navrhovali v poslanecké sněmovně. Jednalo se o nich a tady je hlasování hnutí Ano (vše zamítnuto, pozn. autora). Tady každý vidí, co jsou to za řeči pana premiéra. On nic pro živnostníka a drobné podnikatele nedělá. Já se ptám opačně, co z toho podpoří vládní koalice, to je zajímavější odpověď.

Jan Hamáček: Vy tady říkáte, že už je hotovo, ale my tu jednu částku nemáme vydiskutovanou ani ve vládě. Tam souhlasím, že ty nápady pan premiér občas střílí dříve, než je projedná ve vládě. Já budu chtít odpověď na jednu základní otázku: Co to udělá s důchody těch lidí až dovrší důchodový věk a půjdou do důchodu? Já bych byl nerad, abychom teď udělali opatření, které sice krátkodobě živnostníkům uleví, ale současně to bude znamenat, že až ti lidé dojdou do důchodu, tak zjistí, že mají důchod nějakých 5-6 tisíc a vybuchne nám tady sociální bomba.

Zdroj: ČESKÁ TELEVIZE: Otázky Václava Moravce [online]. Praha: Česká televize, 2019 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/219411030500203/obsah/673126-jan-hamacek--cssd--predseda-strany-vicepremier-ministr-vnitra-petr-fiala--ods--predseda-strany-mistopredseda-ps-pcr>

V politické debatě dvou lídrů svých stran se prezentace jednotlivců příliš neliší. Petr Fiala ve své tváři nedává své emoce téměř vůbec znát, a to ani v případě, kdy hovoří o tom, jak mu vládní strana Andreje Babiše přebrala návrh zákona, který stanovuje živnostníkům paušální částku odvodů. Následně se mírně rozčílí, když ukazuje na kameru výčet návrhů, které byly hnutím Ano zamítnuty, ale opět to nedává na své řeči těla vůbec znát. Ve svém obličejí se vyznačuje obrovskou kontrolou, pracuje pouze s intonací a důrazností svého hlasu za doprovodu pomocných gest rukou. Svou řečí těla ale působí nejistě, často se naklání a nervózně pohybuje na židli. Očním kontaktem nijak nevybočuje, věnuje ho tomu, kdo zrovna přispívá do diskuse nebo kdo se jej na něco tázal. Argumentuje věcně a respektuje pravidla asertivity.

Ministr vnitra a předseda strany ČSSD Hamáček je podobně jako jeho oponent dobrým rétorem, který ve své řeči disponuje spisovnou češtinou a dobrou výslovností. Oproti předsedovi ODS ale nevyužívá tolik neverbální komunikace ve formě pomocných gest rukou. Svě, a stranické, stanoviska prezentuje s klidem, nenechává se unést emocemi, na otázky

moderátora odpovídá věcně a fakticky, podobně jako jeho oponent respektuje pravidla asertivity. V mimice obličej je téměř monotónní a emoce nedává znát. Na rozdíl od Petra Fialy sedí klidně a nenaklání se, nejsou u něj patrné známky jakékoliv nervozity.

V tomto případě se jedná o shodu, oba dva zástupci svých stran, tedy Petr Fiala a Jan Hamáček jsou na svou komunikaci dobře připravení, jednají **asertivně**. Splňují **aspekty převážně analytického komunikačního stylu**, s prvky dobré rétoriky od **řídícího/expresivního stylu**, u Jana Hamáčka bychom mohli také hovořit o stylu **přátelském**.

5.4 Andrej Babiš a Ivan Bartoš

Jedná se o přepis audiovizuální ukázky diskuse premiéra vlády Andreje Babiše a předsedy Pirátů Ivana Bartoše, jejíž předmětem je čerpání dotací, a to konkrétně střet zájmu Andreje Babiše (viz *Ukázka č.4*). Tomu je totiž vytýkáno vlastnictví firmy Agrofert, pro kterou získává dotace z Evropské unie. Podle rozhodnutí Evropské komise se jedná o střet zájmů. Navíc dotace, které získává firma Agrofert, je určena pro malé a střední podniky. Diskuse ve studiu se odvíjí od ukázky, na které je David Ondračka – ředitel české pobočky nevládní organizace Transparency International. V té zaznívá, že Babiš má exkluzivní informace z Evropské rady, kde se tvoří evropský rozpočet, pravidla pro čerpání dotací nebo za stropování dotací pro zemědělské podniky. Ondračka tvrdí, že v každé té chvíli se projevuje ten jeho střet zájmů, kdy pro firmu, kterou ovládá, získávat nějakou výhodu.⁵⁹

⁵⁹ *Otázky Václava Moravce* [online]. Praha: Česká televize, 2018 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/218411030511021-otazky-vaclava-moravce-2-cast/obsah/651709-pokracovani-diskuse-z-1-hodiny-poradu#t=6m41s>

Václav Moravec: Promiňte, vy Piráty považujete za udavače?

Andrej Babiš: No samozřejmě! Mě udali do Evropské unie, oni poškozují Českou republiku...

Ivan Bartoš: Ne, vy poškozujete Českou republiku!

Andrej Babiš: Oni chtějí, oni chtějí, aby Evropa zastavila dotace České republice, přitom je to nesmysl. Není na to žádný důvod. Já jsem splnil zákonnou povinnost. Zbavil jsem se firmy! Byl tady Lex Babiš, ano, to všichni se na to těšili. Potom když to dopadlo na starosty, tak to byl velký problém. Takže oni všichni... a mě to mrzí hlavně u Pirátů, protože oni jsou kvazi nová politická síla, ale oni jsou úplně stejný jako ty tradiční strany s bohatou korupční minulostí. Takže oni vsadili na rétoriku Proti Babiš, oni jsou ochotní poškozovat Českou republiku jenom kvůli Babišovi, a to dělají, ano a zkrátka je to nepřijatelné.

Ivan Bartoš: Pan premiéra, Agrofert holding má stejný počet firem, zatímco...

Andrej Babiš: To je nesmysl! To, co ukazujete...

Ivan Bartoš: To je výroční zpráva Agrofertu.

Andrej Babiš: Tak bude mluvit já, nebo bude mluvit on? Ehh. Moje bývalá firma odvádí, odvádí...Do veřejných rozpočtů třikrát víc, než dostává.

Ivan Bartoš: O prázdninách vstoupila v platnost ta zpřísněná legislativa Evropské unie o střetu zájmu. My jsme na základě toho poslali třem eurokomisařům, kteří rozhodují o dotacích, aby dali metodologii ministerstvům, jak postupovat v případě, kdy v Čechách k tomu dochází. My naopak chceme zachránit evropské dotace...

Andrej Babiš: aha... Proto udáváte Českou republiku.

Ivan Bartoš: Pane premiére, proč používáte slovo udavač? Tohle už na mě zkoušel pan Okamura, tohle na mě neplatí.

Pozn. Autor veškeré zmínky slovenského jazyka v *Ukázce č.4* přeložil do jazyka českého, včetně zařazení příslušného mluvnického pádu, odstraněny byly také hezitační zvuky.

Zdroj: ČESKÁ TELEVIZE: Otázky Václava Moravce [online]. Praha: Česká televize, 2018 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/218411030511021-otazky-vaclava-moravce-2-cast/obsah/651709-pokracovani-diskuse-z-1-hodiny-poradu#t=6m41s>

V debatě televizního pořadu *Otázky Václava Moravce* se proti sobě postavili zástupci dvou odlišných komunikačních stylů. Na jedné straně máme premiéra vlády, předsedu a zakladatele hnutí Ano, Andreje Babiše, jehož projev je značně chaotický. Převážná většina jednotlivých slovních spojení vzájemně nekoreluje. Odlišnost je také v rovině mluvnického pádu. Příznačné pro slovní projev Babiše je také útočné reagování se střídáním českého a slovenského jazyka, tato frekvence střídání dvou velmi podobných jazyků narůstá při vypjatých situacích, kdy má premiér tendenci jednat impulsivně a nedává si tak pozor na svou řeč, kterou mimo jiné doprovází četné hezitační zvuky, slovní vata a výplňková slova. Během svého projevu klade nápadně důraz na jednotlivá slova, která následně opakuje, několikrát jeho

slovům nebylo rozumět. Svému oponentovi skáče téměř v polovině případů do řeči. Bezohledně překřikuje také moderátora a nerespektuje práva asertivity.

Andrej Babiš je také specifický v přehnaném sebevědomí a nepřiznáním své chyby, většinou totiž mluví o své osobě v superlativech. Při reakci oponenta má tendenci věci zevšeobecňovat a reagovat protiútokem.

Během svém řeči si neustále dopomáhá rukama, nejčastěji pak s nimi na někoho ukazuje, nebo v nich drží brýle, které si několikrát sundá a zase nasadí. Poměrně často taky hýbe se svými rameny, při pokládání redaktorových otázek pokyvuje hlavou ze strany na stranu. Přímý kontakt udrží se svým protivníkem jen zřídka, má tendence cukat pohledem, výrazně také zvedá obočí. Při reakci oponenta se usmívá, což má především působit přátelsky na diváka, v diskusi ale můžeme hovořit o úsměvu jako znaku povýšenosti. Své emoce příliš neovládá a nechá se jimi unést, což se pak odráží na jeho řeči jako takové. Na otázky moderátora odpovídal nejasně, často odbočoval a svaloval vinu na někoho jiného.

Ivan Bartoš je oproti jeho diskusnímu protivníkovi mnohem klidnější a vyrovnanější, vyznačuje se velkou mírou sebekontroly. Nohy má při sedu volně zkřížené, což značí, že je uvolněný. Místy sice Babišovi do řeči vkročil, ale to především, aby věci uvedl na pravou míru. Poté se zase stáhl, nechal premiéra domluvit a pečlivě si zapisoval poznámky. Do diskuse přišel taky velmi dobře připraven, disponoval grafy a grafickým zpracováním hlasováním ve sněmovně, což vše v diskusi použil. V obličejí se nevyznačoval žádnými pohyby, pouze udržoval přímý oční kontakt. Svou řečí těla nepůsobil nějak nezvykle, seděl převážně na místě bez jakýchkoli pohybů. V malé míře si pouze dopomáhal rukama jako pomůckou pro naznačení. Při svých odpovědích odpovídal fakticky a přímo na to, na co byl tázán. Využívá především spisovnou češtinu, úsměvy nešetří, v jeho případě mají ale také funkci nadhledu.

Jak bylo na začátku této analýzy zmíněno, jedná se o dva odlišné komunikační styly. Andrej Babiš je příznačný především **agresivním komunikačním stylem**, velká část je taky charakteristická pro **řídící styl**, vše je zabalené pod **expresivní projev**. Ivan Bartoš je oproti němu **analytický typ** s vybranými vlastnostmi **řídícího a expresivního**, který ctí pravidla **asertivity**.

5.5 Vojtěch Filip a Pavel Bělobrádek

Pro následující analýzu byli vybráni předseda KSČM Vojtěch Filip a tehdejší předseda KDU – ČSL Pavel Bělobrádek. V následujících dvou prepisech audiovizuálních ukázek bude moderátor Václav Moravec rozebírat s příslušnými politiky téma předsedy poslanecké sněmovny Radka Vondráčka, který byl na fotografiích vyfocen, když stál na předsednickém pultu, hrál na kytaru a tančil. Fotografie zveřejnil server Seznam.cz (viz *Ukázka č. 5* a *Ukázka č. 6*).

Ukázka č.5

Václav Moravec: Je to pro vás uzavřená věc, nebo se k tomu budete chtít jako KSČM vrátit?

Vojtěch Filip: No pro KSČM to určitě na této schůzi uzavřená věc je, jestli se k tomu budeme vracet, tak určitě na jiném jednání, například mezi hnutí ANO a KSČM.

Václav Moravec: A co by mělo být výsledkem?

Vojtěch Filip: To nechte na nás.... Já nejsem ten, kdo střílí od boku. Já všechny věci vyjednávám v kolektivních orgánech strany, případně s klubem si to projednám a budu to řešit na tom našem jednání, kdy budeme vyhodnocovat smlouvu mezi hnutí ANO a KSČM.

Václav Moravec: Když někdo vyskočí na empire poslanecké sněmovny, ponechme stranou tehdejší premiér Mirek Topolánek, protože každé takové chování snižuje přece vážnost toho úřadu. Ať je někdo premiér nebo předsedou poslanecké sněmovny. Měl by být v čele poslanecké sněmovny člověk, který vyskočí na empire v botách a hraje tam na kytaru? Váš osobní názor.

Vojtěch Filip: Můj osobní názor je mým osobním názorem, ten nemá v politice co činit a já, podle mého hlasování, určitě snadno zjistíte, jaký je můj názor.

Václav Moravec: Jinými slovy, vy, kdybyste vyskočil, v jakémkoli stavu na empire, tak považoval byste za adekvátní reakci, že byste odstoupil z pozice místopředsedy poslanecké sněmovny, pokud by se vám to stalo?

Vojtěch Filip: Já doufám, že se mi to nestane a nebudu muset takový krok činit.

Zdroj: ČESKÁ TELEVIZE: Otázky Václava Moravce [online]. Praha: Česká televize, 2018 [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/219411030500310/>

Vojtěch Filip ve svém projevu respektuje pravidla asertivity, téměř vůbec neskákal do řeči a pečlivě vyčkával, než na něj přijde řada. Expresivně klade důraz na jednotlivá slova. Snaží se působit pozitivně, svou řečí těla ale působí nejistě, během poslouchání (i své řeči), si nervózně hraje s tužkou, většinou se usmívá, je to ale opět spíše známka nadhledu než přátelského komunikačního stylu. Oční kontakt udržuje ve variabilních intervalech, ve věcech, v kterých si je jistý, ho udržuje přímý.

Předseda KSČM po většinu času hovoří z patra, téměř vůbec nepracuje s podklady v papírové podobě, které má před sebou, je ale dobře připraven, především znalostně. Rovněž

je dobrým rétorem, mluví spisovně s dobrou výslovností, ve své řeči má zakomponované odborné názvy jako takové, především pak právní a ekonomické termíny. Dokáže vycítit příležitost, když se moderátor v něčem přerekne a okamžitě, nejenom jeho, ale i své kolegy, opraví. Na otázky položené moderátorem reaguje nepřímě, vždy jako by kolem tématu kroužil a pořádně neodpověděl na co by tázán. To ale neplatí ve věcech, ve kterých cítí, že má nad moderátorem převahu, v tu chvíli jedná fakticky a přesvědčivě.

U Vojtěcha Filipa je zastoupených komunikačních stylů hned několik. Nejvíce příznačným je **expresivní komunikační styl**. Snaží se působit pozitivně a usmívat se, do jisté míry tak splňuje **přátelský komunikační styl**. Vyhýbání se odpovědím na určité otázky ho okrajově řadí k **pasivně manipulativnímu**. Rétorikou, gestikulací a tahem na branku zase spadá do **řídícího**.

Ukázka č.6

Václav Moravec: Pane předsedo Bělobrádku, pro vás je ta věc už uzavřená?

Pavel Bělobrádek: Pro mě ta věc uzavřena není, myslím si, že by se ji měli zabývat orgány sněmovny. Na druhou stranu samozřejmě nelze oddělit formu a obsah, ale já myslím, že jsou tady věci, které jsou podstatně závažnější. Já jsem přesvědčen, že to horší je to politické. Jakou máme vládu a jak se ve sněmovně ta většina chová, to si myslím, že je závažnější. Já bych to ještě pochopil, že se to občas stane a pak bych pochopil i pokud by ta reakce byla pokorná, nebo uznat chybu a omluvit se je podle mě v pořádku. Ale říct, že to vlastně bylo fajn, že vlastně to je super, že tam vlastně jako přitvrdíme. Tak jak se ptáte, jak to může skončit? No třeba to otevřeme i nějakým zajímavým skupinám jako jsou třeba pornoherci nebo podobně, protože se to otevře lidem.

Václav Moravec: Promiňte, aniž bych chtěl oponovat, je to přece jeden ze symptomů. Kdy se to zastaví?

Pavel Bělobrádek: Já to rozhodně neschvaluju, říkám, že to bylo nevhodné, ale upozorňuju na to, že kromě toho je potřeba nezapomínat na ty věci, které jsou strukturální a systémové. Nicméně je to chování, které je za hranou a myslím si, že by se tím sněmovna ještě zabývat měla. Snižuje to důstojnost poslanecké sněmovny.

Václav Moravec: Co by mělo být výsledkem tohoto jednání?

Pavel Bělobrádek: Já jsem přesvědčen, že by v tomhle případě se mohly vyvodit i nějaké důsledky od návrhu na odvolání, přes pokutu a podobně. To jsou samozřejmě všechno věci, které se dají... nebo omluvu veřejnou. To všechno jsou možnosti, které tady vidím.

Zdroj: ČESKÁ TELEVIZE: Otázky Václava Moravce [online]. Praha: Česká televize, 2018 [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/219411030500310/>

Pavlovi Bělobrádkovi byla položena stejná otázka jako Vojtěchovi Filipovi a ve svých odpovědích byl mnohem více sdílenější než jeho kolega z KSČM. Během své řeči skákal tematicky z jedné věci na druhou, to podle všeho, aby stihl říct vše, co chtěl. Divák u obrazovek z toho mohl mít problémy v porozumění. Většinou ale mluvil srozumitelně, spisovně,

s odbornými výrazy, především ale monotónně. Jednal klidně, respektoval práva vycházející z asertivního chování a neskákal do řeči. Hovořil bez jakýchkoli emocí, kromě pár úsměvů se jeho projev obešel i s absencí gest v obličeji. Nepracoval ani tolik s rukama, jako jeho diskutující předchůdce Vojtěch Filip a prezentoval se velkou mírou sebekontroly. Oční kontakt udržoval pravidelně a v krátkých intervalech.

U Pavla Bělobrádka je podstatně méně komunikačních stylů. Svým projevem nejvíce spadá pod **analytický**, ve kterém splňuje hned několik kritérií. Náležitě ctil i pravidla diskuse, nikoho nepřekřikoval – **asertivní chování**.

5.6 Alena Schillerová a Miroslav Kalousek

Dalším analyzovaným přepisem audiovizuální ukázky této bakalářské práce bude diskuse dvou osob spjatých s ministerstvem financí, konkrétně jeho současná ministryně Alena Schillerová a bývalý ministr financí, Miroslav Kalousek. Následující ukázka se odvíjí od výroků ministryně práce a sociálních věcí, která říká, že jako ČSSD si musí prosadit valorizaci důchodů o 900 Kč, protože současný důchod prý tvoří 38 % z průměrné mzdy, a za vlády, kdy byl ministrem financí Kalousek, bylo 42 % (viz *Ukázka č. 7*)

Ukázka č. 7

Václav Moravec: Vy byste podpořil tady ministryni financí, že v příštím roce by se měli penze zvyšovat jenom o valorizaci, to znamená o těch 700 Kč?

Miroslav Kalousek: Já jsem připraven se bavit o valorizaci penzí v okamžiku, kdy uvidím na stole tolikrát slibovanou penzijní reformu. Když vláda zrušila naše kroky a za 5 let nepředložila jedinou alternativu, což říkám – to je riziko s životy miliónů lidí a toho se ona dopouští. Ještě jednu poznámku: Je velmi úsměvné, když paní ministryně říká, že porušili zákon, protože investovali. V roce 2018 vláda investovala stále ještě méně peněz...

Alena Schillerová: Jéžíšmarijá, to je pořád dokola... To je pořád dokola.

Miroslav Kalousek: ... než se investovalo v roce 2012. Takže vláda má k dispozici o 353 miliard víc. Ten stát nabobtnal za dobu téhle vlády svými výdaji. A nikdo to nepoznal.

Alena Schillerová: Nechte mi pak 3 minutky. Můžu?

Václav Moravec: Vy mi nejdříve odpovíte na otázku. Když tady váš koaliční partner (ČSSD)...

Alena Schillerová: Aspoň mi dovolte graf takhle ukázat na kameru...

Václav Moravec: ...nová místopředsedkyně ČSSD říká, že bude trvat na těch 900 Kč v příštím roce. Počítáte s těmi 900 Kč?

Alena Schillerová: Odpovím vám úplně férově. Takže, prvně ukážu ten graf. Já jsem byla včera šokována, že paní místopředsedkyně Maláčová chválila pana předsedu Kalouska. Oceňuju aspoň to, že on to korektně uznal, že to bylo prostě dáno vyšší průměrné mzdy, takže to procento samozřejmě je úplně jedno, protože my vidíme, kolik se valorizovalo. Tady vidíme (ukazuje na graf) ...Protože ona zřejmě paní ministryně vidí koaliční potenciál v panu předsedovi Kalouskovi, tak proto ho tak pochválila. Mě to šokovalo.

Miroslav Kalousek: Mně se líbí, jak jste úzkostlivě korektní paní ministryně. Vyříd'te si to se svým koaličním partnerem prosím vás.

Alena Schillerová: Ano, ano, snažím se, vyřídím.

Zdroj: ČESKÁ TELEVIZE: Otázky Václava Moravce [online]. Praha: Česká televize, 2019 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/219411030500303/obsah/679151-alena-schillerova--nestr-za-ano--ministryne-financi-miroslav-kalousek--top-09--byvaly-ministr-financi-predseda-poslaneckeho-klubu>

Současná ministryně financí Alena Schillerová si během své komunikace pomáhá především rukama, které hlavně používá ke naznačování, ukazování, opakovaným sundáváním,

nasazováním brýlí a úpravu vlasů. Poslední dva zmíněné činnosti můžou znamenat nejistotu. Schillerová je ale výborně připravená, aspoň na základě množství papírů, které má s sebou ve studiu. Na ty si následně pečlivě během řeči svého oponenta zapisuje poznámky. Ve svém obličejí působí velmi emotivně, mimicky nedokáže být v klidu, neustále se svým obličejem pracuje, někdy až emotivně a dramaticky, např. zvedání obočí a úsměvy. Na Václava Moravce a Miroslava Kalouska se většinou dívá s nakloněnou hlavou dopředu a upřeným pohledem. Často taky kýve souhlasně během své řeči hlavou. Expresivně vyjadřuje určitá slova za účelem zdůraznění. Ministryně financí velmi dobře artikuluje, její řeč nedoprovází žádné hezitační zvuky typu: „eehh“ apod. Dopouští se porušování pravidel asertivity, kdy často skáče do řeči jak moderátorovi, tak zejména svému oponentovi, Miroslavu Kalouskovi, kterého se snaží během jeho prostoru pro vyjádření deklasovat, jak je znázorněno v *Ukázce č.7*. V té zasahuje do jeho řeči slovy: „Jéžišmarijá, to je pořád dokola“. To značí její netoleranci k odporu a neohroženost. Svým tónem a přístupem se ale snaží působit pozitivně a suverénně.

Bývalý ministr financí je podobně jako Schillerová dobrým rétozem, mluví spisovně s odbornými názvy, nezadrhává se, pracuje se svým hlasem, klade důraz na jednotlivá slova. Svůj projev doprovází obdobně gesty rukou a pokyvování hlavou. Nicméně ve své mimice je už výrazně zdrženlivější. Na rozdíl od své oponentky neskáče do řeči, nemá před sebou žádné papírové materiály, nezapisuje si. Hovořit o nepřipravenosti, či laxním přístupu ale nemůžeme. Jeho připravenost tkví především v několikaletých zkušenostech v nejvyšší politice. Kalousek hovoří spatra a obratně reaguje na dotazy. Svým ohrazováním se vůči předešlým let je patrné, že se soustředí na přítomnost, konkrétně na současný stav vlády a v případě této ukázky na důchodovou reformu.

Alena Schillerová z doposud analyzovaných politiků nejvíce skáče do řeči, značí to, že nemá ráda odpor. První komunikačním stylem pro ni charakteristickým je **řídící**. Odpovídá tomu její neohroženost a ovládání rétoriky a gestikulace. Druhým komunikačním styl je **analytický**, značí to její připravenost v podobě podkladů a zapisování si poznámek. Třetím stylem bude **expresivní**, ze kterého v sobě nese prvky dramatičnosti a projevů emocí. Útočné reagování a bezohlednost pak z **agresivního** komunikačního stylu.

Miroslav Kalousek naopak respektuje práva asertivity (**asertivní**), do řeči neskáče téměř vůbec, pouze v případech, kdy chce dokončit svá slova a moderátor mu do nich zasáhl. Nezapře v sobě **řídící** komunikační styl, ze kterého má prvky rétoriky, gestikulace a rychlého rozhodování. Jeho část **analytického** komunikačního stylu tkví v dlouholetých politických zkušenostech, které aplikuje v obsahové stránce své řeči. **Expresivní** je pak v jeho práci s hlasem, která se místy schyluje k dramatičnosti.

5.7 Jana Valachová a Alexandra Udženija

Poslední přepis audiovizuální ukázky této bakalářské práce je debata zástupkyně strany vládní koalice Jany Valachové (ČSSD), která působila na resortu ministerstva školství a zástupkyně opoziční strany Alexandry Udženija (ODS) o obědech zdarma. Poslanecký návrh ČSSD předpokládá obědy zdarma pro všechny děti v mateřských školách a na prvním stupni základních škol, rozpočtové nároky pro školní rok 2020 až 2021 předkladatelé vyčíslili na 5,4 miliard českých korun. Ministerstvo školství oproti tomu navrhuje bezplatné obědy jen pro děti z rodin, které pobírají dětské přídavky, roční náklady mají činit 1,7 miliard českých korun (viz Ukázka č.8).

Ukázka č.8

Václav Moravec: Ten návrh MŠMT, chápu správně, je pro ČSSD nepřijatelný.

Kateřina Valachová: V tuto chvíli ano, protože nám se nelíbí, abychom se zase dívali na děti skrz sociální dávky a zase skrze to, že někdo má přídavek na děti, tak abychom mu dávali další dávku, další přídavek a vlastně moc nerozumíme tomu a tuším, že už určitě kolegyně z ODS se nadechuje, protože upřímně řečeno po selském rozumu otázka zní, tak proč nezvednete u všech dětí přídavek na dítě o 500 Kč? Protože výsledek by byl stejný. Takže z tohoto důvodu my chceme mluvit o tom. Dobře, pokud není většina, nemáme podporu většiny z hlediska toho, abychom přistoupili ke všem dětem stejně, hledejme jiný způsob, ale neopírejme se neustále o dávky. My chceme podpořit pracující rodiče s dětmi.

Václav Moravec: Paní místopředsdkyně ODS podpoří některý z těch návrhů?

Alexandra Udženija: Tady je typický socialistický sociální přístup k tomu. Kraje jsou líné, tak pojďme vzít peníze daňových poplatníků a zasanujeme všechny děti. Já teda nevím, pro paní Valachová by měl někdo přispívat třeba mému dítěti nebo vašemu, tak proč teda tady pan moderátor nebo pan kameraman má dávat ze svých daní peníze, když já říkám otevřeně, že moje rodina na to má, předpokládám, že s vaším platem, vaše taky. Takže to jsou absolutně nesystémové kroky a jsou to jenom kouřové clony k tomu, že tato vláda je bezradná, neví si rady a dělá takové to balíčky, které pravděpodobně odkoukali od pana Fica na Slovensku, ten se s tímhle taky proslavil.

Václav Moravec: Tedy ani jeden z těchto návrhů byste nepodpořili?

Alexandra Udženija: My jsme jednoznačně pro to, aby byla pomoc rodinám a dětem, které opravdu na to nemají a tady se přikláním k tomu, že ten, kdo pobírá sociální dávky, tak tyto rodiny by mohly dostat příspěvek buď oni, nebo by to byla škola. Ale prosím vás, aby to nebyla jen další byrokratická zátěž pro ty školy. Protože ty školy té byrokracie mají tak hodně, že ani nestíhají učit. Vy říkáte doprava zdarma, obědy zdarma, ale vůbec nic neslyším o kvalitě školství. My se přece všichni shodneme, že mají jít investice do školství, ale to má být do kvality učení. Ale jak říkám, obědy zdarma, tamto zdarma, to jsou jenom kouřové clony a je to bezradnost této vlády

Zdroj: ČESKÁ TELEVIZE: Otázky Václava Moravce [online]. Praha: Česká televize, 2019 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/219411030500113/obsah/668472-alexandra-udzenija--ods--1-mistopredsedyne-strany-olga-richterova--pirati--1-mistopredsedyne-strany-katerina-valachova--cssd--1-mistopredsedyne-poslaneckeho-klubu>

Bývalá ministryně školství Jana Valachová působí klidně, rozvážně, argumentuje věcně, neodbláhá od tématu, nereaguje útočně. Mluví spisovně, s odbornými právními a ekonomickými výrazy. Se svou řečí těla pracuje pouze v rovině rukou, kdy si, podobně jako její analyzování předchůdci, dopomáhá k explicitnímu vyjádření svých myšlenek rukama. Svým pohledem nikam nesjíždí a věnuje ho vždy tomu, kdo je s ní momentálně v diskusi. V obličeji pracuje pouze se svým úsměvem, který se snaží udržovat co nejvíce, a to i při kritických reakcích druhého diskutujícího. Na židli sedí vzpřímeně, uvolněnost znázorňují volně zkřížené nohy.

Dodržuje pravidla asertivity, respektuje prostor na reakci protistrany. Zdobí ji řádná příprava v podobě papírových předloh, na kterou si během reakce druhé diskutující zapisuje poznámky. Do diskuse se snaží zapojit všechny, včetně komunikace s moderátorem a zmínění protistrany. Vyznačuje se taky velkou empatií, v tomto případě se jedná o pracující rodiče s dětmi.

Opoziční zástupkyně z ODS, Alexandra Udženija se už během své řeči tolik neusmívá, disponuje jím jen zřídka. Oční kontakt ale věnuje stejně jako Valachová vždy tomu, se kterým momentálně diskutuje a ke komu momentálně promlouvá. Ve své mimice je značně expresivní, jednotlivým klíčovým větným spojením přikládá i příslušný obličejový výraz. Neklidně působí především v neverbální komunikaci, během řeči se naklání dopředu, zvedá rameny, opět používá ruce k explicitnímu vyjádření, nedokáže být v klidu. Se svým hlasem pracuje v rovině intonační, pro otázku lepšího porozumění si uvědomuje důležitost pomalé a zřetelné řeči. Zároveň hovoří dramaticky, emotivně a spisovně. Podobně jako zástupkyně ČSSD se snaží být empatická, vcítuje se do pozice daňových poplatníků, učitele nebo dětí ve školách.

Obě dvě dodržují pravidla asertivity, respektují prostor na reakci protistrany. U obou dam můžeme tedy s jistotou mluvit o **asertivní stylu**. Pro Jana Valachovu je příznačný **přátelský komunikační styl**, který se u politiků příliš nevidí. Svým neustálým zapisováním si a důkladnou přípravou spadá do **analytického stylu**. Hovořením spatra, kladením si velkých cílů, ambiciózností zase do **expresivního**.

Pro místopředsedkyni ODS je nejvíce charakteristický **expresivní komunikační styl**, zároveň má prvky **přátelského**. Rétorikou, gestikulací a tvrdý přístup **řídícího stylu**, element připravenosti **analytického komunikačního stylu**.

5.8 Dílčí shrnutí

Analýza byla provedena na vzorku čtrnácti politických zástupců, kteří reprezentují příslušné strany v současné poslanecké sněmovně. Zvolení politici byly analyzovány na základě jejich účasti v diskusním pořadu Otázky Václava Moravce nebo diskusní části pořadu Události, komentáře, ve kterých byly na základě pozorování hodnoceny kategorie komunikačního stylu analytického, řídicího, přátelského, expresivního, asertivního, pasivně manipulativního a agresivního. Součet výskytu jednotlivých stylů, přirovnaný k celkovému možnému výskytu příslušných komunikačních stylů je zaznamenán níže v *Tabulce 5.4*.

Tabulka 5.4 Celkový výskyt komunikačních stylů u analyzovaných politiků

Kategorie komunikačního stylu	Četnost komunikačního stylu k celkovému počtu politiků
Expresivní	12 / 14
Analytický	10 / 14
Řídící	8 / 14
Asertivní	8 / 14
Agresivní	4 / 14
Přátelský	3 / 14
Pasivně manipulativní	2 / 14

Zdroj: vlastní zpracování, 2019

Největší zastoupení mezi politiky našel **Expresivní komunikační styl** (12 ze 14 možných). Je to z důvodu, že lidé si politické strany volí kvůli jejich volební programu, který se skládá z určitých bodů, obvykle slibující změnu. Volení zástupci těchto stran by pak měli tyto body prosazovat. Příznačné pro expresivní styl je být ambiciózní a klást si velké cíle. Aby volič uvěřil v naplnění těchto cílů je zapotřebí věrohodná rétorika doprovázena neverbální komunikací. Expresivní člověk komunikuje emotivně a dramaticky, čímž u lidí vyvolává téže emoce, kterými je strhne na svou stranu. V tomto případě se jedná stranu politickou a o zvolení příslušného politika, který obvykle za jednu z nich kandiduje. Velké zastoupení expresivity v analýze této bakalářské práce je tedy odpovídající pozici, kterou osoba politika vykonává a kterou se vyznačuje.

Druhé největší zastoupení zaznamenal **Analytický komunikační styl** (10 ze 14 možných). Ukazuje to, že si politici nedovolí přijít nepřipraveni. Prostřednictvím pozorování bylo zjištěno, že političtí zástupci chodí do diskusí s přípravou ve formě papírových podkladů, kterou mají formu buď nějakých vládních usnesení, hlasování, volebních programů nebo grafů. Mimo to si zapisují poznámky během reakce oponenta, ke kterým se následně vrátí. Důležité je mít na paměti také to, že grafy, tabulky apod. neslouží pouze politikovi jako zdroj argumentace, má to taky u diváka vyvolat důvěryhodnost v tvrzení. Druhá nejvyšší četnost přiřazená analytickému stylu vypovídá také o tom, že politikům záleží, aby se nenechali unést emocemi, ne vždy jim ale tento prvotní záměr sebekontroly vyjde.

Na třetím místě je shodně **řídící a asertivní komunikační styl** (8 ze 14 možných). Asertivní chování je pro politika velmi důležité, prezentuje se tím veřejnosti jako osoba, která respektuje postoje druhého, ale zároveň otevřeně a sebevědomě prosazuje ty své, případně voličské. Politici jsou si ve většině případů vědomi, že reprezentují své voliče, proto je na nich, aby svým chováním odráželi slušné postoje, jestli chtějí ve svém mandátu setrvat i v dalším období. Mohou tím také narušit nelichotivá dogmata.

Řídící komunikační styl toho má hodně společného s expresivním. Podobně se jim vyznačují dobří rétorové, kteří ovládají svou neverbální komunikaci, touto kombinací si dokáží získat lidi pro svou věc. Analyzovaní politici, kterým byl autorem bakalářské práce přiřazen řídící styl, neměli rádi odpor, rázem porušili asertivní chování výkřikem a skokem do řeči. Za zmínku stojí také to, že se jednalo především o místopředsedy, předsedy nebo ministry, tedy o politiky ve výraznějším postavení. Zároveň tito politici svá chování přestali následně kontrolovat a začali jednat impulzivně.

Čtvrté místo patří **agresivnímu komunikačnímu stylu** (4 z 14 možných). V tomto případě analyzovaní politici jednali především ve věci argumentace bezohledně a útočně. Nerespektovali práva asertivity a svého oponenta v diskusi překřikovali. Vypozorován byl také sarkastický úsměv a smích, který měl oponenta příslušného politika zostudit. Tyto aspekty a agresivní styl obecně byl zaznamenán ve 3 ze 4 případů u zástupců hnutí ANO. V posledním případě se jednalo o hnutí SPD.

Páté nejvyšší zastoupení získal **přátelský komunikační styl** (3 z 14 možných). Podobně jako u vybraných předešlých stylů, taky politici s přiřazeným přátelským stylem využívali hodně verbální a neverbální komunikace. Přiřadit politikovi přátelský styl nebylo v této analýze jednoznačné, není totiž úplně jasné, zda příslušný politik onen pozitivní přístup, který je pro tento styl specifický, pouze nehraje nebo neskrývá za sarkasmus. Nutné je taky

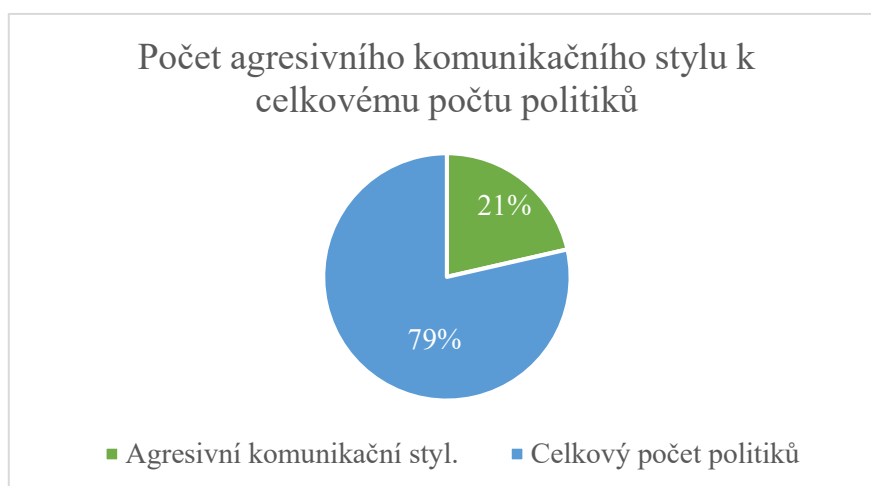
podotknout, že žádná z osob se přátelským stylem primárně nevyznačovala a vždy se jednalo pouze o dílčí aspekty. Nejvíce uvěřitelný přátelský styl autor práce považuje u Jany Valachové.

Pasivně manipulativní komunikační styl se umístil na šestém poslední místě (2 ze 14 možných). Podobně jako u přátelského stylu, ani u pasivně manipulativního nebylo v analýze jednoznačné, zda se jedná právě o něj. Nejprizmačnější byl pro Tomia Okamuru, který splňoval hned několik aspektů tohoto stylu, od populistického jednání po příznačné citové vydírání. U Vojtěcha Filipa tento styl figuroval pouze okrajově.

5.9 Vyhodnocení metody pozorování

Pro účely této bakalářské práce byla stanovena metodika shromažďování dat (viz kapitola 4), zároveň byly autorem práce sestaveny příslušné hypotézy, které se vztahují k analýze komunikačních stylů vybraných českých politiků. V následující části budou jednotlivé hypotézy potvrzeny nebo vyvráceny. Úvodní hypotéza byla zadána ve znění: H1 *Politici během svého projevu používají prvky agresivního komunikačního stylu.*

Graf 5.1 Používání agresivního stylu u vybraných politiků

Zdroj: vlastní zpracování, 2019

Z výše uvedené Tabulky 5.1 Celkový výskyt komunikačních stylů u analyzovaných politiků (viz str. 45) lze zjistit, že se agresivní komunikační styl vyskytl dohromady u 3 ze 14 politiků, což v procentuálním porovnání činí 21 % ze 100 %. Hypotéza H1 *Politici během svého projevu používají prvky agresivního komunikačního stylu* podložená Grafem 5.1 je potvrzena.

Druhá hypotéza má spojitost se snahou působit na veřejnost a případné voliče pozitivně, to za pomoci faktoru úsměvu. Hypotéza H2 je proto dána ve znění: *Více než 70 % politiků se během své řeči nebo při reakci oponenta usmívá.* Z uvedeného vzorku 14 (100 %) zkoumaných politiků, se jich 10 (71 %) během své řeči nebo při reakci oponenta usmívalo. Hypotéza H2 je tedy také potvrzena.

Pro třetí hypotézu autor bakalářské práce vycházel z přesvědčení, že politici při svých vystoupeních před diváky u televizních obrazovek, posluchači nebo veřejností obecně, jsou vždy připraveni na případné nástrahy. Hypotéza H3 zní proto následovně: *Mezi komunikační styly ve většině případů mezi politiky patří analytický*. Pro účely potvrzení či vyvrácení následující hypotézy opět poslouží *Tabulka 5.2*. V té je analytický styl zastoupen u 10 politiků ze 14. Z toho lze vycházet, že se jedná o převyšování většiny, tudíž je hypotéza H3 potvrzena.

Jednou z dalších hypotéz bylo zjistit, zda politici dbají pravidel asertivity čili jestli respektují názory protistrany, vyhraněný prostor na reakci a zároveň sebevědomě jednat a aktivně vyjádřit postoje své. Na základě pozorování byla dána hypotéza H4: *Alespoň 60 % respektuje pravidla asertivního chování*. Procento 60 bylo stanoveno takto záměrně, aby převyšovalo polovinu. Pro výpočet budeme znovu vycházet z *Tabulky 5.2 Celkový výskyt komunikačních stylů u analyzovaných politiků*, kde se asertivní chování objevilo celkem u 8 ze 14 analyzovaných politiků. Po převedení dostáváme 57 %, hypotéza H4 je tedy vyvrácena.

K verbální komunikaci neodmyslitelně patří její protipól neverbální komunikace. Hypotéza H5 se zabývá vztahem využívání neverbální komunikace během komunikace slovní, zní tedy následovně: *Svou komunikaci politici prokládají neverbální komunikací, především gestikou*. U analyzovaných politiků byla gestika během jejich verbální komunikace použita u 12 z celkových 14 zástupců. S jistotou může být hypotéza H5 potvrzena.

Poslední hypotéza byla sestavena následovně: *Politici se neprezentují jedním komunikačním stylem*. V analytické části této bakalářské práce byly jednotlivcům přiřazeny komunikační styly v rozmezí 2 až 7. Nejvíce jich používal Andrej Babiš, nejméně pak Pavel Bělobrádek. Hypotéza č.6, která předpokládala diverzitu stylů, je potvrzena.

6 Využití řešené problematiky v žurnalistice

Poslední část bakalářské práce se skládá z žurnalistických žánrů, které napsal autor této bakalářské práce. Jedná se o úvodní článek na téma politického působení na sociálních sítích. Dále interview s politoložkou a pedagožkou Olgou Gubovou. V anketě bude náhodnému vzorku občanů položena otázka: „Který český politik na vás působí nejlépe svou prezentací a proč?“. A na závěr recenze věnovaná knize George Orwella – Farma zvířat.

6.1 Úvodní článek

Politici na sociálních sítích

Politické strany společně s politickými aktéry hledají způsoby, jak co nejefektivněji oslovit voliče. Za pomoci nalezení správného nástroje a správného uchopení se je pak snaží informovat o důležitých otázkách a zároveň je tak přesvědčit o tom, aby právě jim svěřili svou důvěru ve formě hlasu ve volbách. Použití vhodného kanálu závisí nejenom na cílovém segmentu, jakožto potenciálnímu voliči, ale především na míře technologického pokroku.

Obama průkopníkem, Trump následovníkem

Tímto správným nástrojem komunikace se v posledních letech jeví sociální síť, na kterých se politici (mnozí skrze svůj marketingový tým) snaží vynikat. Podíváme-li se do nedávné historie, v roce 2007 se Facebook a Twitter naučil používat Barack Obama, který si profil založil tehdy ještě během svého působení na postu senátora, jeho příspěvky postupně začali odebírat desítky miliónů lidí. O 5 let později během jeho prezidentské kampaně v roce 2012 získal na svém účtu 26 milionů fanoušků. Obamův protikandidát Mitt Romney sílu sociálních sítí podcenil, disponoval „jen“ 1,6 milionem fanoušků.

Současný prezident USA Donald Trump je na sociálních sítích rovněž aktivní, sám si je podle Deníku.cz po volbách chválil: „*Myslím, že mi to pomohlo vyhrát klání, kde soupeř vynaložil na kampaň více peněz než já.*“ Podobně pro americkou CBS reagoval Brad Pascal, jeden z Trumpových poradců, slovy: „*Twitter is how Trump talked to people, Facebook was going to be how he won*“. V překladu – prostřednictvím Twitteru promlouval k lidem, ale to Facebook mu pomohl vyhrát.

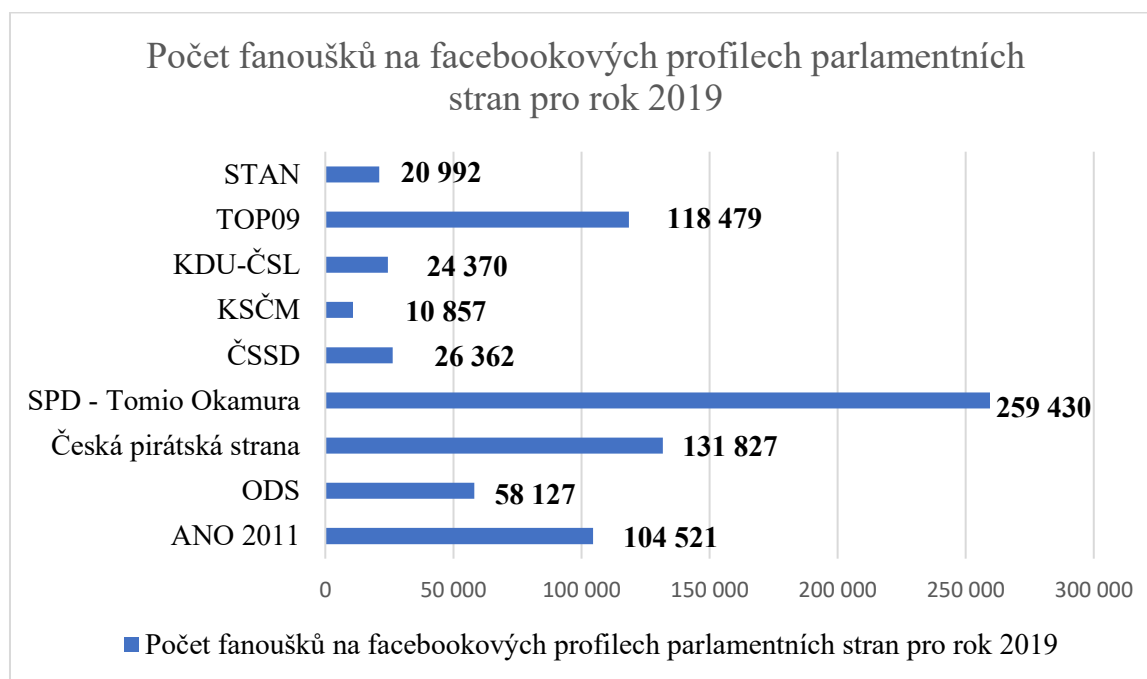
Planeta Česko

V současné době budeme v České republice jen těžko hledat politickou stranu nebo jejího šéfa, který se na Facebooku nesnaží oslovit voliče. Už dávno se to netýká jen těch

nejmladších, na sociálních sítích najdeme tzv. Husákovy děti nebo jedince z generace Baby boomers. Facebook je zkrátka hit, velké strany následují ty malé, politici si zakládají profily a fanouškovské stránky, v reakci na to vznikají hnutí proti jednotlivým stranám a politikům. Bez nadsázky by se dalo říct, že český Facebook žije politikou, a to nejen před volbami nebo po nich.

Je ale dobré si za tím vším uvědomit, že přízeň na Facebooku automaticky neznamená podporu ve volbách. Jak je znázorněno na grafu (6.2), své o tom musí vědět strana TOP 09, která se do poslanecké sněmovny dostala jen těsně nad hranicí 5 %, ta zaručuje právě její účast. Svým počtem fanoušků na sociálních sítích se řadí na 4. místo. V poslanecké sněmovně ale mají 2. nejhorší zastoupení s pouze 7 členy. Počtem fanoušků dokonce překonali stranu, která volby do poslanecké sněmovny vyhrála – hnutí ANO 2011. Na obranu je ale potřeba říct, že předseda a zakladatel hnutí Andrej Babiš má na svém facebookovém profilu okolo 160 tisíc fanoušků. Z grafu je taky patrný náskok strany SPD, která rovněž jako TOP 09 potvrzuje tuto nepřímou úměru, že podpora na Facebooku automaticky neznamená podporu ve volbách.

Graf 6.2 Počet fanoušků na Facebooku politických stran k 14.4.2019

Zdroj: Vlastní zpracování, 2019

Facebook teda na jednu stranu znázorňuje velikost základny a příznivce politických stran, ale na straně druhé je pak realita ve formě poslaneckých mandátů. Na této sociální síti se ale dá zároveň dobře pozorovat, kdo komu na internetu „drží palce“. V době sociálních médií je totiž jakákoli lidská interakce znatelnější. Na svět mohou dostat lidé a názory, které by jinak

neměli šanci se prosadit. Politici pak za použití vhodných nástrojů a svého expertního týmu dokážou a můžou vycítit náladu ve společnosti, posbírat potřebné informace a přizpůsobit tomu tak své chování. To je pro mnoho politických jedinců a jejich strany bezpochyby lákavá věc – populismus je na vzestupu, ne-li dokonce na vrcholu.

Populisté a algoritmus hněvu

Jen málokterý populistický politik se obejde bez nápadných emotivních gest během veřejných vystoupeních nebo emočně zabarvených výrazů v příspěvcích na sociálních sítích. Nezávislý web HlídaciPes.org zveřejnil výzkum německého datového výzkumníka Josefa Holnburgera, který srovnal za necelé dva roky facebookové výstupy všech parlamentních stran ve svém Německu, aby zjistil jejich emoční zabarvení. Jsou to totiž už tři roky kdy na Facebooku klasické tlačítko „To se mi líbí“ nahradily emoční znaky jako je od lásky (srdce) až po hněv (naštvaný obličej).

Symbol hněvu převažoval u příspěvků protiunijní a protiimigrační strany (téměř) krajně pravicové Alternativa pro Německo, která se až nápadně podobná naší parlamentní straně SPD – Tomia Okamury. Zmáčklo jej 53,6 % uživatelů, kteří na příspěvky Alternativy pro Německo reagovali. U ostatních stran se jednalo především o symboly lásky nebo smíchu.

Populisté to s emocemi umí, a to platí nejen pro Německo. Josef Šlerka, ředitel Nadačního fondu nezávislé žurnalistiky a odborník na analýzu dat ze sociálních sítí říká: *„Facebook se obecně snaží poznat, jaké příspěvky vás zaujaly nejvíce, a servírovat vám podobné. Používá k tomu celou řadu indikátorů a zrovna volba toho, jaký druh reakce volíte, je dobrým indikátorem.“* Jinými slovy, pokud facebookový profil SPD sdílí nějakou dezinformaci nebo migrační situaci, příznivec strany dá s největší pravděpodobností symbol naštvanosti. Pak mu algoritmus Facebooku bude tyto příspěvky nabízet čím dál tím více, až utvoří pomyslnou spirálu.

Studie, ze které server HlídaciPes.org vychází, se zabývala také tím, jestli jde Alternativa pro Německo negativním reakcím vstříc a to tak, že svým příspěvkům dává negativní podtón, aby onu reakci hněvu vyvolali. Data potvrdila i tuto hypotézu.

Závěrem lze říct jenom jedno, politici a strany si totiž uvědomili, že i na sociálních sítích se dá vést předvolební kampaň, a to za mnohem méně peněz než za pomocí tisku, chození do ulic a bezprostředním zásahem voliče. Vyplývá z toho tedy to, že stejně jak stoupá význam sociálních sítí, bude stoupat i snaha politiků zvítězit na této platformě.

6.2 Interview

„Vysoká míra případů korupce zvyšuje i toleranci k nim, jiné věci jsou pak prostě důležitější,“ říká politoložka Olga Gubová

Česká politika se za poslední roky posunula a společně s ní i hranice tolerance k přešlapům. Za co kdysi museli politici odstoupit, dnes maximálně vyvolá krátkodobý mediální rozruch. Jaký na to má názor vysokoškolská pedagožka a politoložka Olga Gubová? Jak hodnotí současnou politickou situaci a co je podle ní největším problémem? Nejen o tom v následujícím rozhovoru.

Jaký je podle vás současný stav české politiky?

Českou politiku můžeme označit v základních parametrech jako demokratickou. Funguje dělení politické moci, volby jsou svobodné, politické strany volně soutěží o přízeň voličů, ti mají přístup k informacím a právní systém je nezávislý. Každý z těchto bodů má však svoje ale. Parlamentní demokracie s prvky presidentského systému zamlžuje meze dělby politické moci. Volby jsou často ovlivňovány soukromými donátory, a proto bývá porušena nejenom svoboda, ale taky soutěž politických stran. Následné prorůstání politiky, ekonomiky a mediální sféry ovlivňuje také přístup k informacím. Právní systém bývá pod tlakem exekutivy.

Co to zapříčinilo?

Demokratická společnost má etický i zákonný rámec, oba by měly být respektovány. Pokusy je překračovat jsou ale permanentní. Záleží na tom, co je společnost schopna unést eticky a co je ještě tolerováno v rámci práva. V současné době jde především o pokusy omezovat prvky demokratické svobody. Pokusy nejsou příliš vidět, ale mohou mít dalekosáhlé důsledky.

Je podle vás současná česká politická scéna úspěšná? Bylo tomu tak vždycky?

Pojem politická scéna je pro mne široký. Příliš se ale nevymykáme evropským standardům. Politická kultura je totiž výsledkem historického vývoje, proto se v každé zemi trochu liší, a proto co je například únosné ve Francii (president měl mimomanželský poměr), není určitě tolerováno v Anglii nebo USA, kde je přístup k politikům konzervativnější, a takový politik odstupuje z funkce. Máme nerovnovážný politický systém a fragmentovanou politickou strukturu.

A co je jejím největším problémem?

Vysoká tolerance k prorůstání politiky, ekonomiky a mediální sféry spolu s pokusy o krácení demokratických svobod legálními metodami. Dále, etická pravidla jsou stále v menší vážnosti než zákony. Řešením je mít dobré zákony, dodržovat je a chtít od politiků odpovědnost a transparentnost a nebát se apelovat etickými hodnotami. Koneckonců, jsou to naše peníze a naše cesta k budoucnosti, se kterými nakládají.

V lednu 2005 odstoupil tehdejší předseda vlády Stanislav Gross převážně kvůli nátlaku, nebylo totiž jasné, kde vzal milion na svůj byt na pražském Barrandově. Dnes v čele naší vlády stojí trestně stíhaný premiér, který odmítá odstoupit. Co se podle vás za tu dobu změnilo a proč se hranice únosnosti tak posunuje?

Vysoká míra případů korupce zvyšuje i toleranci k nim, stávají se součástí všedního dne, jiné věci jsou pak prostě důležitější. Avšak pokusy o korupci jsou přirozené ve společnosti omezených zdrojů, kde je hospodařeno se společnými prostředky. Transparentnost, etika a nezávislé soudnictví jsou řešením. Mezi postkomunistickými zeměmi jsme však dosti výjimkou – česká odvaha soudně stíhat vysoce postavené politiky je opozicí v Maďarsku, Polsku nebo Rumunsku hodnocena pozitivně.

Myslíte si, že existuje ve světě nějaká politická paralela k současné situaci u nás?

Postkomunistické země mají mnoho společného, především nestabilní společenské hodnoty a nedůvěru k institucím politické moci a tím víru v mesiáše, což má své historické zdůvodnění. V rámci této skupiny jsou však rozdíly, které, zdá se, odpovídají rozvinutosti země v delším časovém horizontu než jedna generace.

Berou si podle vás naši politici nějaký vzor ze zahraniční politické scény?

Vzory nás učí porozumět sobě, a když rozumíme sobě a víme co chceme, může se nám podařit realizovat své představy. Vzory jsou dobré, ale nekritické přejímání vzorů je problém. Navíc, nejedná se jen o formu vzoru, ale především o obsah, rozhodně by měla být při tom respektována lidská práva. Jako ve většině oblastí i tady je třeba dodržovat míru, která vytváří harmonii.

Myslíte si, že média „zbytečně“ rozdmýchají téma Politika, místo toho, aby se například soustředily na ekonomická témata?

Nemyslím, základem růstu politické gramotnosti voličů je schopnost porovnání informací. Když jich je omezené množství, nejedná se o výběr z alternativ. Podstatou demokracie je právo volby.

Děkuji za váš čas a za rozhovor.

6.3 Anketa

Který český politik na vás nejlépe působí svou prezentací a proč?

Martina (46), účetní

Dominik Feri na mě působí kladným a příjemným dojmem. Jednak díky svým názorům, které má i vzhledem ke svému nízkému věku srovnané, ale také mě zaujal svým vzhledem, vystupováním a stylem oblékání. Setkala jsem se i s názory, že tak mladý člověk nemůže mít přece předpoklady uspět v politice, ale jak se zda, daří se mu vést smysluplné debaty a zaujmout. Navíc má smysl pro humor na úrovni, ctí odkazy české země a zajímá se o historii. Mnoho voličů si získal právě díky své prezentaci na sociálních sítích, hlavně mezi mladými voliči, kteří jsou pro českou politiku velmi důležití.

Tomáš (28) Specialista oddělení Nákupu a Zásobování

Ze současných politiků je to zcela určitě Václav Klaus ml. A to zejména díky svému asertivnímu vystupování, otevřené prezentaci svých postojů a názoru. Podává věci tak jak jsou, jednoduše a zcela logicky. Oproti jiným politikům říká věci narovinu a dokládá své tvrzení racionálními argumenty.

Robert (23) Fotbalista

Asi Marek Hilšer. Během prezidentských voleb se mi líbilo, že vystupoval jako občan ČR a během debat si na nic nehrál. S klidem prezentoval jeho názory a postoje, které uměl rozumně podat a stál si za nimi.

Nikola (22) studentka

Jako první mě napadá Ivan Bartoš, je to možná kvůli vzhledu. Za tím se ale skrývá podle mě hodně inteligentní člověk. Když nad tím ale popřemýšlím více, působí na mě ale hlavně dobře, mluví k věci, stručně, rozumně a s chladnou hlavou.

Ondřej (32) číšník

Asi bych si vybral Dominika Feriho. Líbí se mi jeho politický nadhled. Oceňuji jeho snahu o popularizaci politiky u mladých lidí, kteří v mnoha případech k volbám nechodí. Je to pro mě takový svěží vánek české politiky, který tady byl potřeba.

Daniel (51) logistik

Luděk Niedermayer. U politiků mi totiž nejde jen o hezké fotky a líbivá hesla, zápisky z festáků, ale o věcná témata a jejich řešení. Určitě hraje právě roli i výběr témat, protože je ekonom a tím pádem jsou mi blíže. Navíc je to bývalý viceguvernér ČNB, takže i to hraje roli. Je to primárně věcností a seriózností.

Jiří (36) referent pohledávek

Na Václavovi Klausovi mladším mě zaujal jeho psaný projev, který je podle mě na vysoké úrovni. Po srovnání ale s jeho vystupování v televizi, je jeho projev méně obratný a méně důvěryhodný. Zaujala mě preciznost volby myšlenek a slov, ale důvěryhodnost s poslechem a pozorováním klesá. Líbí se mi taky jeho role ryby plující proti proudu své strany, nebojí se vyjádřit svůj názor. Ať už si myslíme o tomto člověku cokoli, jeho vyjadřování a dojem vyčnívá z řad běžných poslanců.

6.4 Recenze

George Orwell: Farma zvířat

George Orwell byl podobně jako český Petr Bezruč pseudonymem, v tomto případě se jedná o spisovatele a novináře Erica Arthura Blaira, narozeného v Indii, kterého svět zná především jako autora antiutopických románů, a to právě neobvyklé bajky Farmy zvířat a 1984.

Orwellova Farma zvířat přináší naprosto přesnou kritiku společnosti, v nichž se skrze satiru věnuje nebezpečí totalitní ideologie. Knížka vznikla během 2.světové války, a to v roce 1944. Na cca 100 stránkách vypráví příběh Panské farmy, na které se vzbouřila zvířata, vyhnala majitele farmy a začala si vládnout sama. Farmu na protest proti farmáři a lidem vůbec, nazvali „Farma zvířat“, ta měla být rájem rovnocennosti. Jenomže zprvu idealistické myšlenky právě o rovnosti a blahobytu postupně vzaly za své. Prasata, které celou myšlenku rovnoprávnosti iniciovaly se pomalu začínou považovat za nejchytřejší, nejschopnější, nejlepší. Začnou si přisuzovat různé hodnosti a pozice, přislíbenou svobodu v reakci na to odepírají ostatním zvířatům více a více.

Zvířata se oslovují „soudruhu“, i kdyby ale Orwell čtenářům nenaservíroval takové vodítko, museli by sami poznat, o kom se doopravdy vypráví. Autor ve svém díle poukazoval na éru Stalina v Sovětském svazu. Události v knize mají mnohdy totožný vývoj jako tomu bylo v historii. Ani zvolena zvířata nebyla pravděpodobně náhodou. Například už jenom ve zmíněných prasatech můžeme zhlédnout Lenina, Trockého a právě Stalina. V ovcích pak „nemyslicí“ část lidu, masu, vše opakující dav, ve psech tajnou, donašečskou policii, koně pak dělnictvo, pracanty nebo pro dobu příhodnější označení, proletariát. Poměry na farmě každému zvenčí připadají naprosto absurdní. Postupné totalizování zapříčiněné mimo jiné neustálou propagandou a politickou kampaní ve jménu jakéhokoliv –izmu, jejich účastníkům, zvířatům se zdá naprosto v pořádku.

Dílo může působit na první pohled svým relativně nízkým počtem stran jako krátké. Pravda je ale taková, že ve svém obsahu má vše potřebné a měl by si jej přečíst opravdu každý. Poukazuje na nebezpečnou sílu lidu, které spojila myšlenka revoluce, zpočátku pokrokové, ale díky lidské (zvířecí) povaze ve finále s nepříznivým výsledkem pro společnost. Autor popisuje charakter y zvířat s takovou přesností, že čtenáře vtáhne snadno do děje a přesvědčí o tom, že soudruzi jsou opravdu prasata. Orwellova farma zvířat je nejen příkladem dokonalého vtělení lidských vlastností a charakteru do podoby zvířat, ale taky až děsivě přesnou předpovědí komunistického režimu. Však taky u nás byla svým prvním vydáním v roce 1946 právě jim zakázána.

7 Závěr

Komunikační styly a obecně způsob komunikace je jedna z klíčových věcí pro získání svých voličů. Úvodem je nastíněna právě problematika vztahu politika – komunikace a jejich důležitost ve spojitosti s veřejností. Je zde uvedena také struktura bakalářské práce, rozčlenění s obsahem jednotlivých kapitol, a především samotný cíl práce, kterým je analýza komunikačních stylů vybraných českých politiků. Pro uskutečnění analýzy se vycházelo z teoretických podkladů obsažených v druhé a třetí kapitole.

Ve zmíněné druhé kapitole se vyčlenila zprvu samotná komunikace a dále pak její rozdělení na verbální a neverbální, funkce komunikace a politickou komunikaci. Důležitá pro analýzu byla převážně kapitola třetí, kde se charakterizovaly možné komunikační styly. Součástí třetí kapitoly bylo také dílčí shrnutí stylů, kde se ve formě tabulky vybraly klíčové definice z předešlých obsáhlejších charakteristik.

Pro uskutečnění analýzy bylo potřeba si ve čtvrté kapitole formulovat metodiku sběru dat. Ta se skládala z přípravné fáze, kde byl definován již zmíněný cíl výzkumu, časový harmonogram analýzy, zdroje dat. Těmi byly odborné publikace, online periodika a veřejně dostupné informace na webových stránkách. V přípravné fázi se taky definovaly hypotézy výzkumu, které byly potvrzeny a vyvráceny v páté kapitole. Druhou částí čtvrté kapitoly byla realizační fáze, kde byly popsány jednotlivé zkoumané kategorie, v těch se objevilo z původních dvanácti komunikačních stylů pouze sedm. Je to z důvodu vyloučení těch, které byly pro účely analýzy nerelevantní.

Pátá kapitola byla už věnovaná samotné analýze komunikačních stylů. Pro tu byl zvolen vzorek čtrnácti politických zástupců na základě autorova subjektivního názoru nejvýraznějších aktérů Poslanecké sněmovny parlamentu České republiky v roce 2018 a první třetiny roku 2019. Po uskutečnění analýzy bylo v předposlední části páté kapitoly zpracováno dílčí shrnutí, kde se objevila celková četnost zkoumaných stylů. Největší zastoupení našel expresivní komunikační styl, následoval na druhém místě analytický a třetí místo obsadil řídicí společně s asertivním stylem. Naopak nejmenší zastoupení našel pasivně manipulativní a jenom o jeden bod za ním zůstal přátelský komunikační styl. Závěrečnou částí bylo vyhodnocení metod zkoumání, která se věnovala stanoveným hypotézám. Ty byly všechny až na hypotézu „H4: *Alespoň 60 % respektuje pravidla asertivního chování*“ potvrzeny.

V šesté kapitole byl dán prostor žurnalistické části bakalářské práce, která se skládala z úvodního článku, interview, ankety a recenze. Úvodní článek nastínil působení politiků na sociálních sítích a jejich potenciálu zejména na Facebooku a Twitteru. Další v pořadí bylo

interview, ve které pedagožka a politoložka Olga Gubová zodpovídala otázky napříč spektrem tématu politiky u nás a ve světě. V anketě lidé odpovídali na otázku, který český politik na ně působí nejlépe svou prezentací a proč. Pro recenzi byla vybrána kniha George Orwella – Farma zvířat.

Závěrem lze říci, že politici si důležitost své prezentace na venek uvědomují, a proto ve většině případů své chování tomu přizpůsobují. Vědí, že každé jejich zaváhání se může zobrazit na jejich výsledku v případných následujících volbách, ale taky na věrohodnosti vládních kroků obecně. Na druhou stranu i negativní zaváhání dělá danému politikovi stále reklamu. Výsledkem tomu mohou být vysoké preference hnutí ANO.

Seznam použité literatury

Monografie:

DAŇKOVÁ, Michaela. *Prokoukněte komunikační styly druhých*. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0635-6. s. 264

GRUBER, David. *Zlatá kniha komunikace: jemně doladěné vydání BESTSELLERU No.6*. Praha: Gruber TDP, 2015. ISBN 9788085624281. s. 280

MACKOVÁ, Alena. *Nová média v politické komunikaci*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2017. ISBN 978-80-210-8745-3. s. 242

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5. s. 640

MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0650-4. s. 328

PLÁŇAVA, Ivo. *Průvodce mezilidskou komunikací*. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0858-2. s. 148

POTTS, Conrad a Suzanne POTTS. *Asertivita-umění být silný v každé situaci*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5197-9.

ROGELBERG G., Steven. *Encyclopedia of Industrial and Organizational Psychology*. California, USA: SAGE Publications, 2007. ISBN 978-1412-92-47-02. s. 1168

SCHNEIDEROVÁ, Anna a Marek SCHNEIDER. *Komunikační dovednosti: učební text pro distanční studium*. 2. vyd. upr. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. Studijní texty (Ostravská univerzita). ISBN 978-80-7368-268-2

VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2614-4. s. 328

WATZLAWICK, Paul. *Pragmatika lidské komunikace: Interakční vzorce, patologie, paradoxy*. Praha: Newton Books, 2011. ISBN 978-80-87325-00-1. s. 284

Elektronické zdroje:

Agresivní chování-agresivní člověk. *Http://www.sszdra-karvina.cz/* [online]. Karviná: Střední zdravotnická škola, Karviná, příspěvková organizace [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <http://www.sszdra-karvina.cz/komunikace/aserti/asach.htm>

BABIŠ, Andrej. Novela zákona pro týrání zvířat. In: Facebook [online]. Facebook, 2019, 10. únor [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.facebook.com/AndrejBabis/posts/1452138028256170?_tn_=K-R

ČESKÁ TELEVIZE: *Komunikace je hra: Asertivita* [online]. Praha: Česká televize, 2009 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10169534357-komunikace-je-hra/208572231010001-assertivita/>

ČESKÁ TELEVIZE: *Otázky Václava Moravce* [online]. Praha: Česká televize, 2019 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/>

ČESKÁ TELEVIZE: *Události, komentáře* [online]. Praha: Česká televize, 2019 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/>

GLOBE24.cz. Babiš neumí psát na počítači, statusy za něj píše Prchal, řekla mluvčí ANO v hádce s oponentem. Globe24.cz [online]. Praha: INCORP, 2017, 20. srpna [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://globe24.cz>

JELÍNEK, Lukáš. POLITIKA: Sociální síť. Neviditelný pes [online]. Praha: Mafra, 2017 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/politika-socialni-site-07n-p_politika.aspx?c=A170926_213058_p_politika_wag

KRČMOVÁ, Marie. Hezitační zvuk. CzechEncy: nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/HEZITA%C4%8CN%C3%8D%20ZVUK>

MARTINÁKOVÁ, Lucie. Pasivně agresivní manipulátor – může jím být každý, dokonce i vy. *Shut-down* [online]. EMPORIA HOLDINGS GROUP, 2016 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <http://www.shut-down.cz/2016/11/20/pasivne-agresivni-manipulator-zjistete/>

ŠUSTR, Ladislav. Nové štěně a politika. Babiš se vrhl na zákon o týrání zvířat, novelu TOP 09 však hnutí ANO blokuje. Echo24 [online]. Praha: Echo Media, 2018, 12. února [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SpnBi/nove-stene-a-politika-babis-se-vrhl-na-zakon-o-tyrani-zvirat-novelu-top-09-vsak-hnuti-ano-blokuje>

Seznam tabulek, grafů a obrázků:

Tabulky:

Tabulka 3.1 Komunikační styly	29
Tabulka 4.2 Plán časového harmonogramu výzkumu.....	31
Tabulka 5.3 Seznam komunikačních stylů potřebných pro analytickou část	33
Tabulka 5.4 Celkový výskyt komunikačních stylů u analyzovaných politiků.....	49

Grafy:

Graf 5.1 Používání agresivního stylu u vybraných politiků	51
Graf 6.2 Počet fanoušků na Facebooku politických stran k 14.4.2019.....	54

Obrázek:

Obrázek 2.1 Schéma komunikačního modelu	8
Obrázek 2.2 Schéma proxemických vzdáleností	15
Obrázek 2.3 Zjednodušený model politické komunikace v masových médiích	18

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. autorský zákon, zejména 35 — užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a 60 — školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská — Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠBTUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (S 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne. 10.5.2019

.....

jméno a příjmení studenta